

STRAATFOTOGRAFIE

BEELDSPRAAK #3
PETER VAN TUIJL

BEELDSPRAAK #3
PETER VAN TUIJL

STRAATFOTOGRAFIE

beeldspraak

taalgebruik waarbij je iets omschrijft door het te vergelijken met iets anders, bijv. 'als twee druppels water op elkaar lijken'.

Als we denken aan iets bepaalds komen daarbij andere dingen in de gedachten. Dit gebeurt als er sprake is van een bepaalde overeenkomst. Vrijwel elke vorm van beeldspraak berust op een associatie.

2014

hij is ook zij

indien geen naamsvermelding bij de foto dan is de foto van
peter van tuijl

Onder de titel BEELDSPRAAK verschijnen studiedictaten over de fotografie. De magazines worden zonder winstoogmerk ter beschikking gesteld aan medefotografen. Het fotomateriaal dat gebruikt wordt geldt als studiemateriaal. De kwaliteit is niet optimaal voor grote afdrukken. De copyrights blijven uiteraard bij de desbetreffende fotografen. De magazines mogen verspreid worden met de verplichting van naamsvermelding van de auteur en zonder kosten en/of vergoedingen aan derden te vragen.

Uft, ©Peter van Tuijl

Hoe het ooit begon

De eerste straatfoto?

Eugène Atgets maakte in 1912 een foto van Parijzenaars die naar een zonsverduistering keken. Man Ray gebruikte de foto 14 jaar later voor de cover van een tijdschrift maar Atgets wilde niet dat zijn naam bij de foto werd vermeld. Kennelijk vond hij dat te min om zijn naam er aan te verbinden. Volgens Man Ray maakte Atgets deze foto slechts om te documenteren.

Overigens of het de eerste straatfoto is weet ik niet maar het is zonder twijfel één van de eerste. Dat het een straatfoto is zal niemand willen ontkennen denk ik. Immers de foto is op straat gemaakt en er staan mensen op in een bepaalde situatie.

Deze foto kun je rangschikken onder de zogenaamde ooggetuigenfotografie. De eerste ooggetuigenfoto werd gemaakt in 1842 (!) door Hermann Biow van een grote brand in Hamburg. Het was een daguerreotypie (een beeld op een verzilverde koperplaat).

foto Eugène Atgets, 1912

Er zijn ook foto's van oorlogen gemaakt onder andere in de Krim (1854). In datzelfde jaar werd de Engelse koningin gefotografeerd bij de opening van Crystal Palace in Londen. Foto's van officiële openingen en oorlogsfoto's zullen we niet zo snel tot de straatfotografie rekenen. Toch is het soms lastig om de grens te bepalen. Verleden jaar, 100 jaar nadat Atgets zijn foto maakte, was ik in New York en per toeval was ik getuige van een aanstaande trouwpartij van een, naar het schijnt, bekende rockstar. Ik fotografeerde haar toen ze in vol ornaat uit het hotel 'schreedt'. Is het een bruidsfoto,

New York City, 2012

een foto van een officiële gebeurtenis, misschien een journalsitieke foto of mag je deze foto een straatfoto noemen? We gaan in het volgende hoofdstukje een definitie voor straatfoto's 'maken'.

Vandaag de dag zijn er waarschijnlijk net zoveel camera's als er mensen zijn, zeker als je de Iphone, androids, Ipad's en tablets meerekent. Allemaal voor de straatfotografie?

Wat is straatfotografie - wanneer spreken we van een straatfoto

Hoe simpel wil je het hebben?

Als ik bij aanvang van een workshop of lezing de vraag stel 'wat is straatfotografie' is het eerste antwoord dat steevast door de zaal geroepen wordt: als het op straat gemaakt is. Goed natuurlijk maar wat mij betreft te simpel, te letterlijk. De foto aan de kust in Knokke, de familie die voor het strandhuisje, lekker van het zonnetje en het pilsje geniet, mag je ook wel tot de 'straat' rekenen. En als we het dan toch over drank hebben. Je loopt zo een Franse bar-tabac binnen, waar de boerse jongeling al het eerste wijntje naar binnen slurpt, flink trekkend aan zijn Gauloise en met een mooie donkere dame in gesprek. Net op het moment dat hij enigszins naar haar toebuigt maak jij de foto. Straatfoto? In mijn definitie wel maar het moet gezegd worden, voor sommigen is op het randje of er over heen zelfs. In ieder geval wordt straatfotografie doorgaans niet beperkt tot alleen de foto's die op de straat gemaakt zijn.

straatfotografie foto's in de publieke en semi-publieke ruimte

Zo, dat is een aardig begin. Straatfotografie beslaat letterlijk een grote ruimte, van kroeg tot kerk en van de Wibra tot Walibi. Toch zal het in het pretpark Walibi doorgaans eenvoudiger zijn dan bij de Wibra. Als je bij de Wibra, of welke andere (kleding) winkel dan ook, al te opzichtig met je camera loopt te zwaaien staat er al snel een chef-verkoper voor je neus die je fijntjes vertelt dat het verboden is om te fotograferen. En hij heeft gelijk. Het is geen openbare ruimte maar een semi-openbare ruimte. Een semipubliek gebied is privaat eigendom en als zodanig gelden daar formeel andere regels. Iemand is de baas en kan eigen regels hanteren, om welke reden dan ook. Soms willen winkels niet dat er wordt gefotografeerd vanwege kopieergedrag (thuis wordt het jurkje nog even op de naaimachine nageemaakt) of ter bescherming van de privacy van hun klanten (ja in een seks-shop kan ik me daar nog wel iets bij voorstellen). De openbare ruimte daarentegen is van 'iedereen' en mits je geen wettelijke overtredingen maakt en je aan de fatsoensnormen houdt, kun je daar van alles doen, ook fotograferen.

Avignon, familie even rusten in een klein achterafstraatje

veerboot New York, passagiers allemaal verzonken in hun eigen wereld

apple store New York City, different interests

Behoort elke foto op straat gemaakt tot de straatfotografie?

muur in Macom

Nou, zo simpel is het ook weer niet. In onze definitie is het begrip 'de straat' wel ruim gedefinieerd maar dan is het nog niet zo dat elke foto op straat gemaakt, gerekend mag worden tot de straatfotografie. Hiernaast zie je een foto staan van een detail van een gebouw gefotografeerd in een straat in Macon. Je hoeft niet zoveel inlevingsvermogen te hebben om je te realiseren dat de fotograaf deze foto gemaakt heeft vanwege de mooie compositie, de fraaie kleuren, de detaillering en de textuur van het materiaal. Kortom, de fotograaf laat zich leiden door de esthetica, niets meer en niets minder. Dat is prima maar de foto behoort niet tot het domein van de straatfotografie.

De onderste foto is net even anders. We zien een dame met een mooi pakje aan en rode pumps. Ze heeft haar handen in een rusthouding waaruit je kunt afleiden dat er van wachten sprake is. Ze staat voor een chicue deur en wordt begrensd door eveneens chicue afzetpilaartjes. Conclusie de dame staat daar voor een hotelingang of iets dergelijks en wacht op gasten om die te verwelkomen. Verder kun je nog zien dat het een jonge dame is; haar houding en haar lichaamsbouw verraden dat min of meer. Het licht in de foto is overeenkomstig de dame, mooi licht enigszins in een diagonaalrichting. Daardoor en vanwege de schuine stand krijgt de foto iets van spanning. Misschien is dat wel goed want anders was het helemaal zo'n rustige boel geworden. Mogelijk dat de fotograaf geboeid is door het licht, de fraaie kleuren en de compositie. Maar nog waarschijnlijker is dat hij de foto gemaakt heeft om iets te laten zien van de 'moderne portier' of iets van rolverschuiving in beroepen of wellicht zijn er nog andere ideeën die betrekking hebben op 'het leven'. In dat laatste, -het leven-, zit een belangrijk punt als het gaat om straatfotografie.

portier, amsterdam

*straatfotografen
geven een, al dan niet realistisch, beeld
van het leven (de samenleving of de
maatschappij)*

oefening

Zijn dit wel of geen straatfoto's ?

Op deze pagina' en de volgende 3 pagina's staan een aantal foto's waarvan je nagaat of dit straatfoto's zijn volgens de definitie van het vorige hoofdstuk.

foto's in de publieke en semi-publieke ruimte die een, een al dan niet realistisch, beeld van het leven (de samenleving of de maatschappij) geven

Beredeneer waarom wel of niet. Kijk bovendien waarom de fotograaf deze foto waarschijnlijk gemaakt heeft. Wat wil de fotograaf met deze foto laten zien of vertellen. Het mooiste is als je dit met enkele personen doet, dan kun je er nog even van gedachten over wisselen.

Peter van Tuijl

William Klein

Philip-Lorca diCorcia

William Klein

Otto Snoek
Peter Martens
Mark Cohen

Peter van Tuijl
Trent Parke
Garry Winogrand

oefening

Ed Leveckis - Peter van Tuijl

Jeff Mermelstein

Paul Russell

Peter van Tuijl
Andreas Paradise
Poly Braden

Walker Evans
Lurent Roch
Nick Turpin

Als een of meerdere foto's je bijzonder aanspreken google dan eens naar de website van de fotograaf. Kijk eens of het andere werk overeenkomt met deze foto.

De essentie belicht

Op de vier voorgaande pagina's staan foto's van allerlei pluimage. Sommigen rekenen we niet tot de straatfotografie, althans niet volgens onze omschrijving of definitie. Maar in wat we dan aan foto's nog overhouden zie je immense verschillen in beeld. De invalshoeken van waaruit fotografen hun werk maken, verschilt enorm en daarom krijg je ook heel verschillende soorten foto's. Er zijn fotografen die zich bijvoorbeeld heel sterk richten op het unieke of bijzondere moment zoals de foto *'de sprong'* van Cartier Bresson. Hij was de 'ontdekker' van het beslissende moment, althans hij was het die daarover publiceerde en er een betekenis aan gaf. Overigens verstond Bresson er meer onder dan het juiste moment qua actie. Voor hem werd het beslissende moment 'gevangen' op het moment dat inhoud en vorm helemaal op elkaar afgestemd waren en de foto een soort van totaliteit werd.

Sommige fotografen richten zich bijvoorbeeld op het meer documentaire aspect van de samenleving. Een voorbeeld uit de rijke fotografische geschiedenis van de straatfotografie is Brassai. Brassai [1899-1984], van geboorte Hongaars was een fotograaf die vele journalistieke reportages maakte. Een van de meest bekende, beroemde en beruchte reportages was die van het nachtleven in Parijs. De hoeren, souteneurs, kijkers en klanten, zij allen werden op treffende wijze gefotografeerd. Treffend in de betekenis van waarachtigheid, werkelijkheid, met een zekere puurheid. Brassai hield zich naast fotografie ook bezig met schilderen en tekenen en maakte ook veel kunstzinnige foto's.

de sprong van Henri Cartier Bresson [1932]

foto's van Brassai, wellicht dat we alleen de rechterfoto als straatfotografie moeten betitelen of vind jij dat de middelste die 'eer' ook verdient?

Bij het zien van sommige foto's kun je een glimlach maar met moeite onderdrukken. Humor, grappige voorvallen zie je vaak in de straatfotografie. Er zijn zelfs straatfotografen die juist daarop de focus hebben. Soms zit de humor in de foto door wat er feitelijk gebeurt zoals op de foto hiernaast van Misch Buschman. De geit lijkt te vragen "wat neem jij?". Een andere keer zit de humor in het slimme standpunt. Dan is het de fotograaf die de humorvolle situatie eigenlijk echt zelf maakt.

foto van Misch Buschman

De laatste foto op deze pagina valt op door de grote contrasten. Er zijn stevige schaduwpartijen en ook vlakken met heel lichte vlakken. De mensen lijken in eerste instantie figuranten tussen verschillende objecten of 'straatmeubilair'. Deze foto van Trent Parke (fotograaf aangesloten bij Magnum) visualiseert de complexiteit van de stad, de stad van nu waarvan de mensen een onderdeel zijn. In een aantal foto's gaat hij nog een stapje verder en zie je plotseling dat er een persoon is, of meerdere personen zijn, waarmee iets verrassends of vreemds aan de hand is. Elders vind je nog een inspiratiepagina over deze fotograaf.

foto van Tannysprang

foto Trent Parke

Straatfotografie heeft te maken met: een 'uitsnede' van het (samen)

leven. Vaak alledaags, soms bijzonder, soms humoristisch, maar ook wel gewoon.

Straatfotografie laat vaak iets zien van de relaties in onze samenleving, of zegt iets over de tijd waarin we leven, bijvoorbeeld door kleding of haardracht.

Wie is de straatfotograaf ?

Mensen houden van dingen, mensen houden van mensen, mensen zijn verschillend. Gelukkig maar anders zou het een saaie boel zijn. Er zijn mensen die graag romans lezen met een romantische inslag en er zijn mensen die zweren bij thrillers en die zich de commissaris wanen bij het lezen van het boek.

Fotografen zijn net mensen, dat geldt zowel voor professionals als voor vrijetijdsfotografen. Een professional heeft een opleiding, een flink aantal van de vrijetijdsfotografen eveneens. Professionals moeten hun boterham ermee verdienen en moeten een bepaald product leveren, de autonoom kunstenaar-fotograaf daargelaten. Vrijetijdsfotografen kunnen maken wat ze willen en zijn volkomen vrij in hun genrekeuze, onderwerpen en thematiek.

Het moet gezegd worden, spijtig genoeg betekent fotografie voor veel vrijetijdsfotografen de hobby van de mooie plaatjes. Ik vraag me af wat de inhoud van het werk zou zijn als die zelfde mensen de hobby schrijven zouden hebben. Ik durf er een euro onder te verwedden dat veel verhalen een persoonlijk kijk zouden laten zien, een verhaal over iets wat ze mee hebben gemaakt of waarover ze een mening willen uiten. Hoe anders is het (te) vaak als het gaat om de fotografie. Dus ik wil pleiten voor foto's die iets laten zien van de persoon achter de camera, ongeacht het genre waar iemands belangstelling naar uitgaat.

Dus beste landschapsfotografen laat me 'lezen' wat je boeit, wat je bezig houdt. Is het de uitgestrektheid van het Nederlandse landschap of de verrommeling van het landschap vanwege de toename van toerisme en vrijetijdsbesteding of is het de fotograaf te doen om iets te laten zien van de opkomende verstedelijking waarvoor de natuur moet wijken. *Wat mij betreft is de moraal van het verhaal: fotografen hebben iets te vertellen anders dan uitsluitend schoonheidsbeleving.*

Genoeg hierover en terug naar de vraag wie de straatfotograaf is. Straatfotografen zijn er in allerlei maten maar er zijn wel enkele kenmerken te noemen die voor elk van hen geldt. Ik kan me niet voorstellen dat iemand de straat op gaat om 'het leven' te fotograferen als hem of haar dat niet interesseert. Belangstelling en interesse voor mensen zal een basisdrijfveer zijn voor de straatfotograaf. Iets van dat leven laten zien; de ups en downs, de grappige dingen en soms ook de serieuze gevoelige momenten. Straatfotografen laten iets van de tijdgeest zien; het leven van nu is

foto van Laurent Roch [project Riviëra]

foto Lukas Vasilikos

foto Lukas Vasilikos

foto van William Klein

anders dan pakweg 30 jaar geleden. Het tijdsbeeld verandert alleen al door kleding en haardracht maar zeker ook door het gedrag van mensen op straat. Op deze pagina's zie je foto's die iets van de verschillen in tijdgeest laten zien. Maar niet alleen in de tijdgeest, ook culturele verschillen op verschillende plaatsen in de wereld. Een fotograaf die dat jarenlang onderzoekt maakt een archief van de wereld door de jaren heen. Herinneringen zijn in de traditie van de fotografie belangrijk. Het is één van meest belangrijke redenen om je familiefoto's te maken en te bewaren. Zo ook met het 'archiveren van de wereld' met dien verstande dat het geen privé verzameling hoeft te zijn maar voor veel meer mensen een waarde kan hebben.

foto Dougie Wallace

foto Philip Lorca DiCorcia

foto Gary Winogrand

De fotograaf moet ook iemand zijn die snel kan reageren, soms zelfs op voorhand aanvoelt wat nog te gebeuren staat. De fotograaf die een situatie vooraf al herkent als belangrijk kan snel reageren op de gebeurtenis. Als straatfotograaf 'pak je iets' waar anderen bij betrokken zijn. Je bent observator en legt het tegelijkertijd voor de eeuwigheid vast. Sommige mensen zijn daar niet zo van gediend en dat kan lastig zijn. Als je een schroom hebt om dingen waarbij anderen betrokken zijn te fotograferen zal dat merkbaar zijn in je foto's. De straatfotograaf zal een beetje lef moeten hebben en geen schroom voelen om de dingen die gebeuren vast te leggen. Over je grenzen van wat je wilt fotograferen komen we verder in dit boekje nog op terug.

Theo Niekus is in de wereld van de straatfotografie geen onbekende. Hij is een goed voorbeeld als je wilt weten 'wie een straatfotograaf is'. Zowel zijn motivatie als betrokkenheid zijn heel goed belicht in het interview van *Liza de Rijk* voor de Recensent. Een aantal vragen van de interviewer en antwoorden van Niekus heb ik hier opgenomen. Verder wil ik je graag verwijzen naar zijn website om ook zijn werk nader te bekijken.

Theo Niekus (1956) fotografeert bijna iedere dag zo onopvallend mogelijk mensen op de drukste straten van Amsterdam (met name Damrak, Rokin, Leidsestraat). 'Ik wil de mensen zo min mogelijk tot last zijn', vertelt Niekus, maar dat wil hij niet alleen omwille van de mensen zelf. 'Als ik tegen mensen praat en ik maak een foto, dan is voor mij de helft van het leven er al uit.'

Tot nu toe staat hij vooral bekend om de zwart/wit foto's uit zijn laatste twee fotoboeken *Pasatiempo* (1998) en *Damrak* (2005), van ongemakkelijke en daardoor komische situaties van mensen op straat. Deze foto's zijn onderdeel van een grotere, maar nog niet in zijn geheel gepubliceerde serie: een encyclopedie van menselijke handelingen op straat.

Ondanks het ongemak krijg je niet het gevoel dat de fotograaf zich boven de mensen die hij fotografeert verheven voelt. Misschien is het zachtaardige in de foto's van Niekus te traceren tot zijn niet al te nadrukkelijke stijl – de wat grijzige afdrukken en drukke composities, die vaak pas bij nadere inspectie erg goed in elkaar lijken te zitten. Het is alsof je de foto's bekijkt van iemand met de humor van Martin Parr, maar tegelijkertijd ook met de houding ten opzichte van de mensen die hij fotografeert als die van meer zachtaardige fotografen als Helen Levitt of Tom Wood. De foto's van Parr vindt Niekus niet altijd even fijn om te bekijken, maar met de fotografie van Wood heeft hij een duidelijke klik. Niekus: 'Ik ken hem niet, maar gevoelsmatig is hij een soort maatje.' Niekus' eigen fotografie draait volgens hem ook niet om humor, zoals bij Parr: 'Ik was er nooit zo mee bezig om grappige dingen vast te leggen. Iedereen vond het altijd grappig, terwijl ik zelf helemaal niet het idee had dat het allemaal zo grappig was, ik was gewoon bezig die handelingen en bezigheden vast te leggen.'

Ruim tien jaar, tot 2005, werkte Niekus aan de encyclopedie. Het leverde een verzameling van 2400 foto's op, verdeeld in honderd categorieën als 'Aanraken en voelen', 'Wachten' of 'Graaien, grijpen en aannemen'. Niekus: 'Ik heb zoveel jaren met al die thema's in mijn hoofd rondgelopen. Na de encyclopedie wilde ik weer helemaal vrij zijn om te fotograferen wat ik wilde.'

Tegelijk met dit nieuwe voornemen maakte Niekus in 2006 de overstap naar de digitale fotografie. Afgelopen lente maakte hij een tweede grote

switch door de 50 millimeter lens waarmee hij tot dan toe altijd had gefotografeerd in te ruilen voor een 35 millimeter lens. Een lens die door zijn grotere hoek dwingt de mensen van nog dichterbij te fotograferen dan hij al deed. Een verandering die hem er snel toe zette om, opdat hij onopvallend te werk kan gaan, bijna nooit meer door de zoeker te kijken als hij een foto maakt.

Vind je het niet jammer dat je niet meer door de zoeker kijkt?

Niekus (lachend): 'Nee, ik vind zo kijken (houdt een denkbeeldige camera op heuphoogte) leuker dan zo (houdt een denkbeeldige camera voor zijn neus). Het is eigenlijk maar een belemmering, een camera voor je neus.'

Dit is prettiger fotograferen?

'Nou, het voelt wel een beetje sneaky, ik heb er wel moeite mee om op deze manier te werken. Maar het is de enige manier om te krijgen wat ik hebben wil. Ik wil mensen ongeposeerd op de foto's en deze lens laat het toe dat je zo werkt. Door de grote hoek van de lens en het hoge aantal megapixels van de camera zijn de mogelijkheden tot knippen [het aansnijden van foto's - LdR] veel groter, dus wat zal ik lopen turen en mierenneuken om op composities te gaan letten? Ik houd de kadering niet meer in de hand, laat die komen zoals die is.'

Je voelt je door je digitale camera meer bevrijd, omdat je meer uit kan proberen?

'Bevrijd, ja. Ik heb het idee dat ik het leven nog dichterbij zit, de foto's worden er levensechter van, het leven spat ervan af. Ik heb nog nooit zoveel gefotografeerd als afgelopen zomer, 4 tot 9 duizend foto's per maand. En ik heb op straat ook nog nooit mensen van zo dichtbij gefotografeerd. Het is een serie ongeposeerde portretten waaraan ik nog werk, het moet een boek worden. (Laat wat van die foto's zien op zijn computer) Zie je, het zijn niet meer van die plaatjes.'

Hoe bedoel je? Ik vind het erg mooie foto's, oftewel plaatjes.

'Ik heb nog lang gehad dat ik van die mooie gecomponeerde Henri Cartier-Bresson-beelden maakte. Dat doe ik nu alleen nog als ik me onzeker

THEO NIEKUS

voel, mooie plaatjes worden op den duur saai, daar ben ik nu niet meer mee bezig. Maar als je gaat selecteren dan zoek je toch weer de mooiste plaatjes uit. Dat kan wel eens moeilijk zijn: dit is een mooi beeld, maar het is saai, of hier zit een hoop leven in maar hij is gewoon niet goed.'

Misschien houd je van een ander soort mooi dan Cartier-Bresson? Bij de foto's van Cartier-Bresson (een soort godheid voor veel fotografen) zie je in één oogopslag dat die goed in elkaar zitten. (Mijn oog valt op de foto op Niekus' computerscherm: een concertfoto, ik heb al een paar keer eerder naar deze foto gekeken, maar zie opeens dat er haast midden op de foto een jongen met gitaar op het podium op zijn rug op de grond ligt) Wauw, die jongen had ik nog niet gezien...

'Ja, dit is een rare foto, hij valt helemaal uit elkaar. Maar dat vind ik spannend. Hoe langer je ernaar kijkt, hoe meer je ziet, daar houd ik van. Laat ik het zo zeggen, mooi komt voor mij op de tweede plaats. Het leven dat erin zit, dat is voor mij het belangrijkste... Soms moet ikzelf ook wennen aan een compositie die uit mijn camera komt. Deze foto bijvoorbeeld, (laat een foto zien) het gezicht van die vrouw valt hier half weg, ze staat met haar neus op de rand van de foto. In eerste instantie dacht ik: jammer, dat was niet de bedoeling. Maar als je langer kijkt wordt ie toch mooi, door die blik van de vrouw en die auto daar en dan blijkt dat als je het nog een beetje kropt dat dan alles opeens goed in beeld staat, vreemd genoeg.'

Alle foto's op deze twee pagina's zijn van Theo Niekus. Het interview waarvan hier een flinke passage is opgenomen is gemaakt door Liza de Rijk van de Recensent (<http://www.derecensent.nl/>).

Kijk zeker ook eens op zijn website!

<http://www.theoniekus.nl/>

de straatfotograaf

*heeft belangstelling voor en interesse in mensen
wil iets laten zien van de tijd waarin we leven
houdt van situaties die zich dagelijks voordoen
is iemand die wel wat lef heeft
is iemand die snel kan reageren
is iemand die niet aarzelt
is ook iemand waarin de inhoud boven de vorm gaat
makkelijk contact legt met andere mensen
niet al te zichtbaar is
als het nodig is vrienden maakt en geen ruzie*

Straatfotografie; met welke techniek?

Je zult niet veel straatfotografen met een statief zien zeulen. Maar ze zijn er wel. Later in dit magazine maak je kennis met een van hen. De in St Petersburg geboren en getogen jonge fotograaf Titarenko. Zijn statief is een onmisbaar stuk gereedschap voor zijn poëtische getinte straatfotografie. Normaliter is de straatfotograaf de man of vrouw die zich snel en wendbaar door de straat beweegt en daar past een statief minder bij. In deze pafagraaf gaan we kijken welke technische zaken er zoal spelen bij straatfotografie. Typen camera's, welk objectief is het meest geschikt en hoe kan ik goochelen met de instellingen van de camera. Kies je voor kleur of zwart wit en wat zijn daarbij de overwegingen?

De camera

Met elke camera kun je op straat fotograferen. De meest praktische overweging is het gewicht van de camera. Loop je de hele dag met een zware full-frame door de straten of kies je voor een kleinere en lichtere camera. Voor de vroegere fotografen die aanvankelijk nog hun beelden maakten met een grote platencamera was de 35 mm/Leica een geweldige uitkomst. Niet alleen het gewicht maar ook het inspelen op de situatie werd daardoor een stuk gemakkelijker.

Een belangrijk aspect voor de straatfotograaf is in hoeverre hij/zij gezien wil worden. Is het realistische straatbeeld het uitgangspunt dan wil je liever niet dat mensen reageren op de camera en biedt een wat kleinere camera uitkomst. Ongemerkt fotograferen is overigens heel iets anders dan stiekum mensen beloeien en fotograferen. Een fotograaf is altijd betrokken op de mensen in de straat en stelt zich (bij voorkeur) open voor de straat. Dus zichtbaar als fotograaf en 'onzichtbaar' op het moment dat er foto's worden gemaakt. Dat lijkt een contradictie. Als fotograaf ga je op in de massa omdat je juist een van hen bent. Je verschuilt je niet maar bent een van hen; "niet verheven maar naast de anderen". Dat je echter niet met je camera loopt te zwaaien en uitroept 'ik maak foto's' spreekt daarbij vanzelf. Dat opgaan in de massa betekent ook dat de omgeving je vergeet. Een wat kleinere camera zal dat 'vergeten' in het algemeen wat eenvoudiger maken.

Waarom dan toch met een grotere camera op stap. Het meest simpele antwoord is: vanwege de kwaliteit. Maar dit argument geldt steeds minder. Een jaar of 10 geleden waren de compact-camera's matig in de detaillering van het beeld bij een hogere gevoeligheidsinstelling (ASA-instelling). Er waren geen systeem-camera's waardoor de voordelen van verwisselbare objectieven e.d. ook voorbehouden waren aan de spiegelreflex-fotografen. Heden ten dage is dat niet meer het geval. Er zijn uitstekende compacts die ook bij een hogere gevoeligheidsinstelling nog een lage ruis geven en inmiddels is er een ruime keuze aan relatief kleine systeemcamera's met een uitstekende beeldkwaliteit.

De grote platencamera van Alex Timmermans. Overigens zul je hem niet vaak in de straat met zijn grote camera tegenkomen. Hij maakt namelijk foto's volgens een oud procédé: collodiumafdrukken.

De Leica M9 en de Fujifilm Pro-X1 als ideale camera voor de straatfotograaf? Of ga voor de compact zoals hieronder de Ricoh GR met vast objectief?

Het objectief

Welk objectief is het meest geschikt voor straatfotografie. Ik wil niet overkomen als een compromisfiguur maar feitelijk blijf ik ook hier het antwoord schuldig. Het beste antwoord is: de lens die bij het werk van de fotograaf past!

Voor reportagewerk zal de straatfotograaf vaak een beroep doen op een (matige) groothoek. De 35 mm lens wordt vaak gebruikt maar je ziet zeker ook een hang naar de 28 mm of zelfs 20 mm (allemaal omgerekend naar de oude kleinbeeldnorm). Met een dergelijke lens heb je een flinke scherptediepte bij matig diafragmenen en een redelijke grote beeldhoek. Je krijgt er dus veel op en ook nog eens over een grote afstand scherp. Een ander belangrijk aspect van een groothoekobjectief is dat je als fotograaf als het ware midden in de straat staat. Je maakt deel uit van de 'mise en scene', je behoort zelf tot het 'straatmeubilair'. Dit in tegenstelling tot het werk met een wat matige telelens (bijvoorbeeld 85 mm omgerekend naar kleinbeeld). Je bent dan meer beschouwer. Je ziet als beschouwer van de foto ook meer de afstand tot het onderwerp. De standaardlens (50 mm) en de matige telelens (85 mm) wordt regelmatig gebruikt voor de zogenaamde straatportretten. Hier past het om de naam van de Zwitserse straatfotograaf Thomas Leuthard te noemen. Hij is niet alleen een uitstekend straatfotograaf maar heeft bovendien zijn werkwijze in een viertal lezenswaardige boekjes beschreven. Ze zijn als e-books gepubliceerd op zijn website en gratis te downloaden <http://thomasleuthard.com/books.html>

De twee mannen fotografeerde ik met de Fujifilm Pro-X1 met een prime 28 mm objectief. Diafragma was f8 en de afstand tussen hen en mij ongeveer 2 meter. Met dit diafragma was zelfs de pier op de achtergrond nog scherp.

Dit gevraagde straatportret maakte ik met mijn Canon 5D mark II en een 35 mm objectief. De afstand tot het meisje was betrekkelijk gering en door de redelijk grote lensopening (diafragma 4) ontstond de mooie onscherpte deels in het portret en uiteraard in de achtergrond. Daardoor komt het meisje helemaal los van haar omgeving.

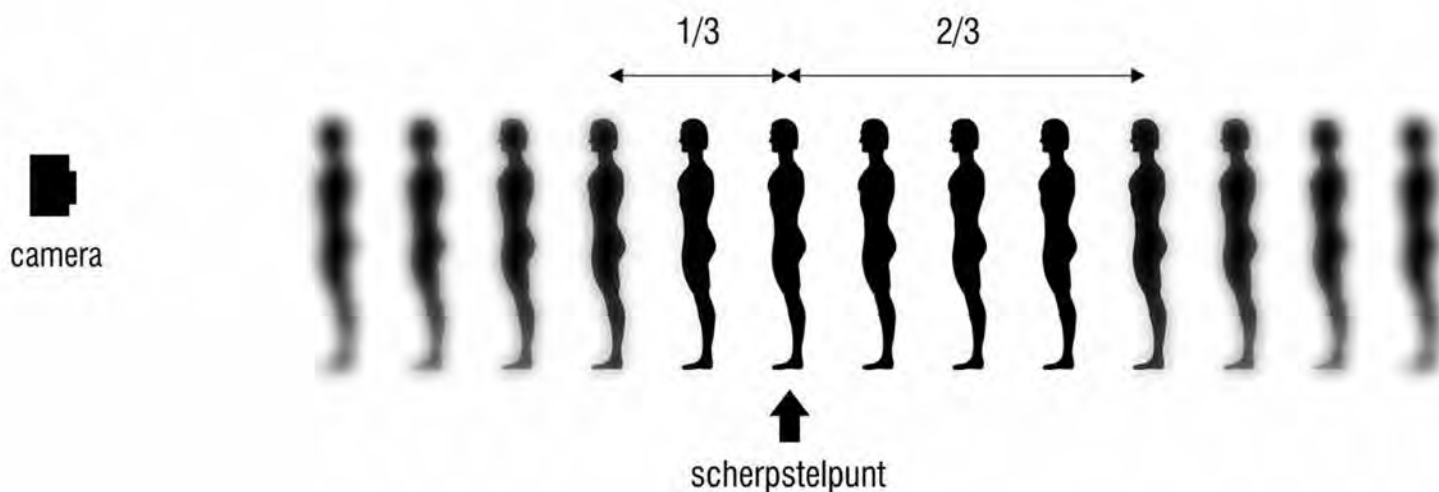
Deze foto maakte ik op UNSEEN, sinds 2012 een verkoopbeurs van Fotografie [Amsterdam]. Het objectief was een Prime 21 mm op mijn Fujifilm Pro-X1

Thomas Leuthard maakte dit candid portret met een 50 mm objectief

De scherptediepte

De scherptediepte speelt in de straatfotografie een belangrijke rol. De scherptediepte is het gebied waar de scherpte in het beeld begint tot de afstand waarbij de scherpte overgaat in onscherpte. De scherptediepte is afhankelijk van de brandpunt van de lens, het diafragma en het type van de camera (eigenlijk de grootte van de sensor).

STRAATPORTRET

Bij een straatportret zal doorgaans gekozen worden om de achtergrond onscherp weer te geven. Het portret wordt als het ware geïsoleerd van zijn omgeving zonder overigens de contouren van die omgeving, de straat, helemaal teniet te doen. Je moet meestal nog wel kunnen zien dat het een straatportret is.

STRAATSCENE OF SITUATIE

Als het gaat om een bepaalde situatie of handeling die zich ergens in de nabijheid van de fotograaf afspeelt zal in ieder geval die situatie scherp in beeld gebracht moeten worden. Afhankelijk of de objecten verder weg ook van belang zijn, is een bepaalde scherptediepte wenselijk.

Het gehele straatbeeld wordt vaak scherp afgebeeld als je de ruimtelijkheid van de straat goed wilt weergeven of de enorme diversiteit van het straatleven.

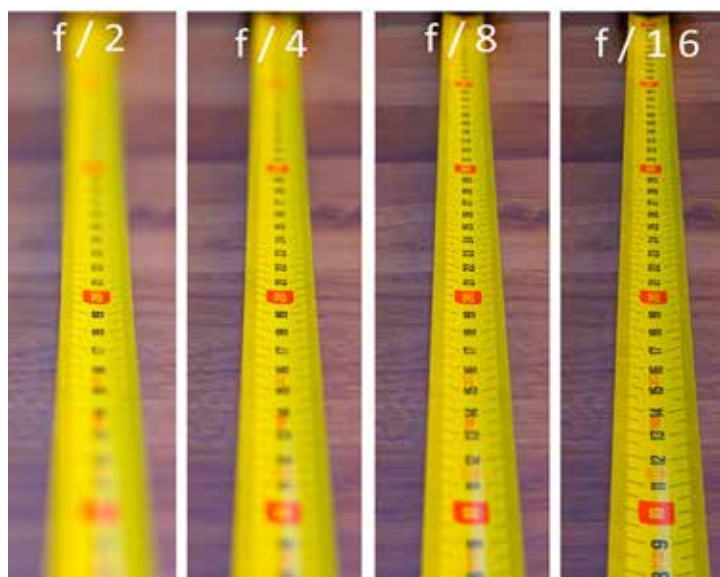
In het voorgaande is al iets gezegd over welke lens je het beste in een bepaalde situatie kunt gebruiken. Afhankelijk van de brandpuntsafstand van de lens, krijg je een bepaalde scherptediepte. In het algemeen geldt dat naarmate je brandpunt van je lens toeneemt de scherptediepte geringer wordt, althans bij eenzelfde scherpstelpunt. Dus een groothoek van 28 mm geeft een grotere scherptediepte dan een matige telens van 85 mm bij bijvoorbeeld een scherpstelafstand van 2 meter.

Toch is dat maar een deel van het verhaal. De tweede belangrijke parameter voor de scherptediepte is de instelling van het diafragma. Het diafragma is 'de maat' voor de lensopening. Hoe groter het diafragmagetal hoe kleiner je lensopening en hoe groter de scherptediepte.

De kwaliteit van de lens (het zogenaamde scheidend vermogen) speelt ook nog een rol bij de scherpte van je afbeelding en impli-

ciet voor de scherptediepte. De meeste camera's zijn uitgerust met een goede kwaliteit lens en is dit effect tegenwoordig te verwaarlozen.

Tenslotte is het nog van belang welke sensor je camera heeft. De sensor is vergelijkbaar met je negatief vroeger in het analoge tijdperk. Er waren camera's met een normaal negatiefformaat van 24 x 36 mm maar ook met een kleiner negatief van bijvoorbeeld 18 x 24 mm, het zogenaamde halfkleinbeeld. Ook waren er formaten zoals bij de 6x6 camera waarin het negatief 60 x 60 mm was en er waren platencamera's met nog grotere negatiefformaten.

De scherptediepte neemt toe als je een hoger diafragmagetal neemt. Bij een groter diafragma zal de lensopening kleiner zijn en er per saldo minder licht door de lens gaan. Daardoor zul je dan een langere belichtingstijd moeten kiezen.

Ook in de digitale fotografie hebben we te maken met verschillende afmetingen in de 'negatieformaten', namelijk de sensor van de camera. De sensor is het lichtgevoelige 'plaatje' dat het beeld opvangt en het opvallende licht in de pixels (de kleine gevoelige deeltjes op de sensor) 'meet' en omzet in een signaal. De sensor in de ene en andere camera zijn niet alleen verschillend qua grootte maar ook kwalitatief. Zijn er veel meetpuntjes (pixels) of juist niet? In het algemeen geldt dat hoe groter de sensor is des te geringer is de scherptediepte.

De meeste compactcamera's hebben een kleine sensor en dus een relatief grote scherptediepte. De foto's gemaakt met een compactcamera zijn dan ook heel vaak scherp vanaf de voorgrond tot heel ver weg, soms tot in 'het oneindige'.

Als je wilt weten hoe de scherptediepte van jouw camera en objectief is, kun je met de 'Depth of Field Calculator' dat heel eenvoudig nagaan. Er zijn inmiddels ook een app's voor op je Iphone of Android beschikbaar.

Kies voor de berekening van de scherptediepte:
<http://www.dofmaster.com/dofjs.html>

Gebruik het programma door je merk en type te kiezen uit de grote lijst van camera's. De lijst wordt regelmatig bijgewerkt dus de kans is klein dat je camera er niet bij staat. Kies vervolgens je lens. Let op dat je de brandpuntsafstand neemt die op je lens gegraveerd staat. Kies vervolgens een diafragma en een scherpstelfstand. Rechts op het scherm zie je dan de berekende gegevens. Ik heb dat hiernaast gedaan voor mijn Canon 5D MarkII en mijn Fujifilm Pro-X1 met vergelijkbare lenzen (28 mm omgerekend full frame). Voor de Fujifilm is dat een 18 mm objectief, eigenlijk is die 27 mm omgerekend. Je ziet dat de Fujifilm een veel grotere scherptediepte heeft. Dat komt m.n. door de grootte van de sensor.

Depth of Field Calculator

Camera, film-formaat, of een cirkel van verwarring Canon 5D (Mark II, Mark III)	Afstand tot het onderwerp 200 cm
Brandpuntsafstand (mm) 28	Scherptediepte
Geselecteerde f-stop 5.6	In de buurt van limiet 140,2 cm
Afstand tot het onderwerp 200 cm	Far limiet 349 cm
	Totaal 208,9 cm
	Voor onderwerp 59,8 cm (29%)
	Achter onderwerp 149 cm (71%)
	Hyperbrandpuntsafstand 464,8 cm
	Circle of verwarring 0.03 mm

Gebruik het werkelijke brandpuntsafstand van de lens voor de scherptediepte berekeningen. De rekenmachine wordt automatisch aangepast voor elke "uitsnede-factor" of "gezichtsveld oopst" voor de geselecteerde camera. Brandpuntsafstanden van digitale camera lenzen staan hier.

Focus op het onderwerp afstand, 200 cm

Hierboven heb ik mijn gegevens van mijn Canon 5D Mark II ingevoerd en als lens de 28 mm. Diafragma 5.6 en als scherpstelfstand 200 cm. Hieronder staan de gegevens van mijn Fujifilm Pro-X1 met een 18 mm lens. Dat is omgerekend voor full fram 28 mm. Dus de objectieven zijn vergelijkbaar qua brandpuntsafstand! Uiteraard ook hier diafragma 5.6 en scherpstelfstand van 200 cm. Je ziet een flink verschil als het gaat om het bereik in de de scherpte!

Depth of Field Calculator

Camera, film-formaat, of een cirkel van verwarring Fujifilm X100, X-Pro1	Afstand tot het onderwerp 200 cm
Brandpuntsafstand (mm) 18	Scherptediepte
Geselecteerde f-stop 5.6	In de buurt van limiet 118,2 cm
Afstand tot het onderwerp 200 cm	Far limiet 649,5 cm
	Totaal 531,3 cm
	Voor onderwerp 81,8 cm (15%)
	Achter onderwerp 449,5 cm (85%)
	Hyperbrandpuntsafstand 288,2 cm
	Circle of verwarring 0.02 mm

'spelen' met de scherptediepte

De linkerfoto heb ik gemaakt met de RICOH GR4 (28 mm met diafragma f5,0 en de rechterfoto met CANON MARK II met het 24 mm objectief (diafragma was daar echter 1,8). Bij het straatportret van de lotenverkoopster wil je graag zowel de loten als de dame in kwestie scherp. Bij het natuurportret heb ik Jan juist los willen laten komen van zijn omgeving.

... eh, en natuurlijk heb je gelijk als je zegt dat Jan niet echt een portret is in de categorie straatportret.

Andere instellingen

De scherptediepte als gevolg van de diafragma-instelling, het type camera en het soort objectief zijn belangrijke bepalers van de foto. Je kunt bijvoorbeeld letterlijk de focus van je straatbeeld anders te maken door een van die bepalers te veranderen. In deze paragraaf vertel ik hoe ik te werk ga met andere instellingen zoals sluitertijd, scherpstelafstand en ISO-instelling.

Kiezen voor het diafragma

Als ik op straat werk, stel ik mijn camera heel vaak in op diafragmavoorkeuze. Uitgangspunt is mijn scherptediepte, althans wat ik graag aan scherptediepte wil hebben. Als ik met een groothoekobjectief (20, 24 of 28mm) werk dan prefereer ik meestal een scherptediepte vanaf één meter tot een meter of vijf.

Afhankelijk met welke camera ik werk is het diafragma dan in de orde van 8 (bij de full-frame) of 3,2 (bij de CMOS sensor in mijn FujiFilm).

Op de straat, het plein of de passage meet ik wat de sluitertijd zal zijn bij het gekozen diafragma. Als ik foto's wil maken terwijl ik loop en dus zowel het onderwerp als mijn camera beweegt, zal een tijd van ongeveer 1/500 seconde vereist zijn om geen of nauwelijks bewegingsonscherpte te krijgen. Sta ik als observator stil en bewegen alleen de mensen om me heen kan ik volstaan met ongeveer 1/200 seconde. Let wel op dat ik een groothoekobjectief gebruik. Met een standaard of matige tele is dat natuurlijk heel anders!

Bij foto's waar alles 'stil staat', bijvoorbeeld ik vraag aan iemand of ik een portret mag maken, maak ik me voorsnog niet zo druk over de sluitertijd. Dat zie ik wel op het moment dat ik de foto maak en kan altijd nog even een ander diafragma kiezen. Bovendien dan is een grote scherptediepte vaak helemaal niet gewenst.

Diafragma en sluitertijd, ISO kan uitkomst bieden

Als de lichtomstandigheden zodanig zijn dat ik met het gewenste diafragma een te lange sluitertijd krijg (dus een langere tijd dan bijvoorbeeld 1/500), dan zal ik mijn ISO-instelling (ASA-instelling) aan moeten passen of toch genoegen nemen met een grotere lensopening (een kleiner diafragmagetal kiezen) en daarmee mijn scherptediepte verminderen. Er zijn compactcamera's die bij een ISO-instelling van 400 ASA of meer kwalitatief slecht worden. In dat geval ben je dus beperkt in je instelmogelijkheden.

Wispelturig licht

Soms is het licht in een straat erg divers. Op de foto hier naast zie je hoge lichten en behoorlijke schaduwpartijen. Als je bij een bepaalde diafragma-instelling de camera de bijbehorende sluitersnelheid laat bepalen, kun je aardig de mist ingaan omdat je niet precies weet wat de camera aan licht meet. Dat is in eerste plaats afhankelijk van de instelling van je lichtmeting: gemiddeld over het gehele opnamevlak, spotmeting of gemiddeld met de nadruk

Het licht in deze straat is heel verschillend door dat op sommige plaatsen weinig licht in de straat valt en op andere juist veel. Ik wil dat de hoge lichten nog net doortekend worden en accepteer dat de schaduwen (desnoods) dicht lopen zoals dat in de rechterbovenhoek is gebeurd.

op het centrum. Zeker als je 'uit de heup' fotografeert weet je niet of de camera het aanwezige licht verkeerd of goed meet met als gevolg een over- of onderbelicht 'negatief'. Als ik in een straat fotografeer waar het licht erg wisselend is, dan meet ik vooraf het licht op mijn hand (als een soort van gemiddelde waarde, dus niet je hand in het felle zonlicht) en dan stel ik de camera daarna in op manual. Dat wil zeggen dat ik zowel het diafragma als de sluitertijd instel.

Camera mag niet denken

Soms mag mijn camera helemaal niet 'nadenken'. Dat wil zeggen dat ik alle instellingen die de camera maar enigszins automatisch kan doen uitschakel. Dat was in feite al bij de vorige foto zo omdat ik daar ISO, diafragma en sluitertijd vast had ingesteld. Nu ga ik nog een stapje verder en heb ook de autofocus uitgeschakeld (zie de foto op pag 23 linksboven). Ik heb de afstand ingesteld op 1 meter met een diafragma van 2,4. Ik heb nu een scherp beeld vanaf 71 cm tot 170 cm. Dat vind ik prima om eventuele passanten in de rosse buurt van Barcelona

scherp af te beelden terwijl de prostituees onscherp in beeld komen. (Verder fotografeer ik de passanten zodanig dat ze niet herkenbaar zijn.) Als ik nu 'uit de heup fotografeer' ben ik niet meer afhankelijk van de plek waar de autofocus de scherpstelafstand meet. Omdat de autofocus buiten werking is gesteld is daarmee ook de 'reactietijd' van de camera minimaal geworden. De camera hoeft niets meer te meten en in te stellen. Dat was mijn werk vooraf.

Grote scherptediepte om alles van voor tot achter scherp te krijgen en een redelijke korte sluitertijd om zowel moeder met kind als de fietser zonder bewegingsonscherpte in beeld te krijgen. (28 mm objectief Ricoh GR met instellingen: diafragma 4,0 en sluitertijd 1/400 seconder, ISO instelling was 400 ASA)

In de foto hierboven was er niet zoveel licht en ik wilde de drie mannen met mogelijk ook de TV toch wel scherp hebben. Alles zat mooi stil. Met een vaste hand moest het lukken. (28 mm objectief Ricoh GR met instellingen: diafragma 3,5 en sluitertijd 1/13 seconder, ISO instelling was 200 ASA)

Betrekkelijk kleine scherptediepte maar wel een korte sluitertijd de lopende man, dichtbij voor mijn camera, zonder bewegingsonscherpte in beeld te krijgen. (28 mm objectief Ricoh GR met instellingen: diafragma 2,4 en sluitertijd 1/800 seconder, ISO instelling was 400 ASA)

INSPIRATIE

In het voorgaande is de cameratechniek aan de orde geweest. In deze inspiratieparagraaf wil ik meer kijken naar de werkwijze van een fotograaf. In dit geval is dat Richard Kalvar.

“Als jonge fotograaf ging ik overdag op onderzoek uit in mijn woonplaats New York. Soms voel je je de hele dag onbewust aangetrokken tot een bepaald onderwerp. Dit was blijkbaar een ‘etalagedag’. Terwijl ik over Madison Avenue liep, werd mijn aandacht getrokken door een man die in een zijstraat ingespannen door een etalageruit stond te turen. Het was het kantoor van een effectenmakelaar en binnen hing een uitvergroete versie van de tickertape van de New Yorkse effectenbeurs. De middagzon was heel sterk en de man moest zijn gezicht dicht tegen de etalageruit drukken om de weerkaatsing van het straatbeeld achter hem tegen te houden. Ik sloop dichterbij en maakt wat foto's, maar het werkte niet echt goed. Min of meer oké waren 7A en 8A, maar min of meer is niet goed genoeg. Teveel reflecties, teveel gedoe in het raam. Ik veranderde de hoek maar nu kon ik weer het gezicht van de man niet meer zien. Maar het bespottelijke idee van de man die naar zichzelf keek en de handen van zijn dubbelganger aanraakte, begon mijn bewustzijn binnen te dringen. Ik zag op de achtergrond steeds meer mensen door de ramen heen kijken. Ik schuifelde wat dichterbij naar een vrouw toe. Dit was veel beter. De vuile straat was wat minder rommelig en de weerkaatsing onttrok het drukke interieur aan het zicht. En dan de vrouw, wat een prachtexemplaar. Toen ik zag hoe haar gevulde boezem zich tegen het raam aandrukte begreep ik waar ik naar op zoek was. Ik wilde alle verbanden met de context lozen en deze vrouw isoleren, die schaamteloos een vreemde vrouw aankeek en aanraakte, die ze in feite zelf was. En toen, BANG! Mijn doorzettingsvermogen werd beloond toen alles samenkwam in contact 25A. Ik nam nog wel enkele foto's maar dat waren net meer dan enkele naschokkingen van de grote beving. Als ik een grappig fotootje had willen hebben was 27A prima geweest. Maar wat ik spannend vind aan de fotografie is buiten de ‘werkelijke’ werkelijkheid te treden en een wereld van bevroren dromen te betreden, geabstraheerd van het dagelijkse. Louter amuseren is een verleiding die ik per se wil proberen te vermijden.” *[tekst uit boek Magnum Contactafdrukken]*

MAAK MEER DAN 1 FOTO

De pagina uit het voortreffelijke boek 'MAGNUM CONTACTAFDRUKKEN' waarin steeds het contactvel van een fotograaf staat met tevens de keuze (als grote foto) en de verantwoording daarvan. Een studieboek als het gaat om het selecteren!
ISBN 978 90 77699 12 6 met meer dan 500 pagina's, uitgever TOTH|LANNOO

Richard Kalvar

Richard Kalvar [1944, Brooklyn, New York] werd in 1977 lid van het gerenommeerde instituut Magnum (opgericht o.a. door Cartier Bresson en Capa). Hij heeft uitgebreid gefotografeerd in de Verenigde Staten, Europa en Japan. Richard Kalvar's foto's worden gekenmerkt door een sterke esthetische en thematische homogeniteit. Zijn beelden onderscheiden zich vaak door een zekere banaliteit of ironie van een werkelijke situatie en roepen daarmee een gevoel van vreemdheid of surrealiteit op. Zijn timing en framing zijn voortreffelijk en dragen bij aan de eerder beschreven vervreemding. Je zou kunnen zeggen dat Kalvar gespecialiseerd is om het dagelijks leven in de stad op een wat vreemde onverwachte manier in beeld te brengen.

Uit het verhaal over de 'etalagedame' blijkt hoe belangrijk het is om meerdere foto's van een onderwerp of thema te maken. Bovendien word je al werkende geïnspireerd tot andere gezichtspunten. Je invallen brengen je figuurlijk maar ook vaak letterlijk in een andere positie; je standpunt verandert!

Juist bij straatfotografie is het van belang dat je meerdere foto's maakt. Je bent in de meeste gevallen zo sterk afhankelijk van het moment en wat zich dan voordoet dat je door elke aarzeling wel te laat kunt zijn. Acheraf tijdens de selectie blijkt soms dat een enkele blik van iemand de doorslag geeft. Iets wat je op dat moment waarschijnlijk niet hebt kunnen zien. Ook werk je wel intuïtief waardoor je als het ware reageert op het 'grotere' of het 'globale' en het detail later pas zichtbaar wordt.

Wat je verder van Richard Kalvar kunt 'leren' is het gegeven dat je, na een tijdje met straatfotografie bezig te zijn geweest, op een bepaalde manier de straat afstruint. Nadat je ervaring op straat hebt opgedaan ben je toe aan een meer gerichtere kijk. Je gaat je afvragen wat je eigenlijk wilt laten zien. De vreemde, soms bizarre situaties zoals Kalvar of heel andere straatfoto's, bijvoorbeeld de foto's die veel meer het tijdsgewricht laten zien waarin we leven. Met dit boekje probeer ik je te inspireren om de foto's te maken die jij belangrijk vindt.

RICHARD KALVAR

"Spelen met de gewone werkelijkheid, met behulp van niet poseerde 'acteurs', die zich niet bewust van de drama's waarbinnen ik hen plaats."

Enkele soorten straatfotografie

Hiervoor hebben we al kennis gemaakt met de Amsterdamse straatfotograaf Theo Niekus en de beroemde Magnumfotograaf Richard Kalvar. Als je naar de foto's kijkt die daarbij zijn geplaatst zie je al wel dat het twee heel verschillende fotografen zijn. Niet alleen vertellen ze verschillende verhalen en hebben de foto's een verschillende inhoud, maar ook kijken ze in visueel opzicht anders naar de werkelijkheid. In deze paragraaf gaan we verschillende 'soorten' straatfoto's bekijken en kijken dan vooral naar de werkwijze op de straat.

Hiernaast staan drie foto's die je allemaal kunt rangschikken onder het begrip portretfoto's. Portretten die gemaakt zijn in de (semi) publieke ruimte. Een simpele vraag als "mag ik een foto van je/u maken" is meestal voldoende. Bij de foto van de Sikh is het antwoord al bijna gegeven nog voordat ik de vraag maar gesteld had. Samen met een fotovriend bezocht ik in 2003 de Sikhtempel in London, de Gurdwara Sikh Sangat. De sikh die ons rondleidde was een en al vriendelijkheid. Die vriendelijkheid en het samen willen delen van kennis én voedsel is een van de meest in het oog springende eigenschappen van de wereldse godsdienst. Overigens tragisch is dat de tempel in 2009 nagenoeg geheel is verwoest door een brand die tijdens een viering aangestoken is. Alle heilige boeken en 75% van de tempel werden vernietigd.

De dame die als waarzegster in het Retiro park in Madrid was minder eenvoudig. Ze wilde centjes zien en was mogelijk bang dat ik van de belasting was. Het feit dat ik gewoon een toerist was uit 'Hollanda' gaf wellicht de doorslag. Haar enigszins weifelende houding past wel mooi, wat mij betreft dan, bij het beeld dat ik van een waarzegster heb. Ze jokken of verdraaien de werkelijkheid net zoals sommige fotografen beogen te doen. Ondanks dat het meisje op de hoek een soort van 'money-gebaar' maakt was dat helemaal niet aan de orde. Gewoon een reactie van een spontane meid waaruit voldoende zeggingskracht, anno het begin van de 21e eeuw, spreekt.

Bij het gevraagde portret wordt natuurlijk ook heel vaak de wervervraag gesteld: "waarom". Soms is die vraag wat lastig te beantwoorden omdat je soms portretten wilt maken die misschien wel de minder mooie kant van de mensen laat zien. Zo was ik in Antwerpen en fotografeerde mensen in situaties en maakte ik ook gevraagde portretten waarbij ik me liet leiden door het fotogenieke van de toevallige passanten. Op een gegeven moment kwamen twee knullen, jonge mannen, in mijn richting. De ene man had een ernstig brandtrauma aan zijn gezicht. Ik hield de twee vrienden staande en vroeg of ik van hen beiden een portret mocht maken. Geen punt en zonder wervervraag kon ik mijn gang gaan. Het door mij gevraagde arrangement bestond er uit

GEVRAAGDE PORTRETTEN

het eerlijke antwoord is het beste!

het eerlijke antwoord is het beste!

Het gevraagde portret, enigszins geësceneerd. Ook wel wat schurend omdat de man niet weet hoe ik hem en zijn hond op de foto zet.

Rechts het ongevraagde portret. Je ziet het meisje met de hondjes aan komen lopen en anticipeert daarop. Dat het jongetje in het wandelwagentje ook nog deel uit maakt van het tafereel is mooi meegenomen en plaats ik in de catego-

of ze elkaar vriendschappelijk wilden vasthouden. Later, toen ze al weg waren, vroeg ik me af wat ik had gezegd als ze gevraagd hadden waarom ik van hen een foto wilde maken. Nog steeds denk ik dat het beste antwoord het eerlijke antwoord zou zijn geweest. Twee vrienden, heel verschillend en ook verschillend door het leven, althans uiterlijk, maar wel twee vrienden. Ik had daarbij ook gewezen op de heel verschillende gezichten en dat vriendschap verder gaat dan uiterlijk. Wellicht had ik dan de foto niet mogen maken. Maar ook goed mogelijk dat juist mijn eerlijke antwoord ook de foto had opgeleverd.

Je kunt ook ongevraagde portretten maken

Heel vaak zie ik mensen, soms in relatie tot hun omgeving, waarvan ik graag een portret maak zonder toeters en bellen en zonder dat ze poseren voor de camera. Ik wil niet ingrijpen met de vraag 'mag ik je of u fotograferen'. Na mijn vraag is het moment al voorbij. Of er is geen tijd voor een vraag, er zijn slechts enkele secondes tussen mijn waarneming en de foto. Mag je zomaar ongemerkt van iemand een foto maken. Ik vind van wel maar anderen zullen dat misschien niet met me eens zijn. In de eerste plaats wil ik de individuele mens in zijn waarde laten en met respect behandelen. Dat is mijn uitgangspunt. Ik wil mensen niet belachelijk maken maar af en toe wel een 'schurend' aspect van ons menszijn aan de orde stellen. Mensen zoals u en ik. Met de nadruk op ik. Mijn norm is dat ik datgene mag fotograferen daar waar anderen mij in een gelijksoortige situatie zouden mogen fotograferen. Dat lijkt me eerlijk. Maar het blijft persoonlijk, nog los van of je het durft. Veel beginnende straatfotografen zullen een zekere schroom moeten overwinnen om mensen te fotograferen. De meeste beginners maken de fout om te fotograferen op een te grote afstand tussen het onderwerp en hen zelf. Maak de verbinding met je onderwerp, soms zelfs letterlijk.

Van het ongevraagde portret naar de ongevraagde situatie is een kleine stap. De foto op de vorige pagina heb ik als een portret betiteld maar je zou het ook een straatscene kunnen noemen. In een straatscene zul je in het algemeen spreken wanneer er meer dingen aan de hand zijn. De gebeurtenis, de situatie is meeromvattend. De foto hiernaast is daarvan een goed voorbeeld.

De foto is gemaakt op een kermis (in Bocholt in Duitsland) met daarop een familie. De foto draait (bijna letterlijk) om de twee kinderen en de moeder en natuurlijk kunnen de ijsjes ons ook niet ontgaan. Het jongetje in de rolstoel kijkt verlekkerd naar zijn moeder die het ijsje waarschijnlijk voor hem wat aflikt tegen het lekken. Maar zeker weten doen we het niet. Misschien mag hij wel geen ijsje hebben omdat hij allergisch voor het een of ander is. Juist de blik van het jongetje geeft iets schurends aan de foto. Ik hoop maar dat hij zo meteen het ijsje in zijn hand gedrukt krijgt. Nu we het toch over ijsjes hebben. Ook de volgende foto heb ik gemaakt vlakbij een batterij met ijsco-automaten. Een nieuwe frisse, nog niet aangelipte, ijsco die de vader (?) in zijn hand heeft. Het meisje lijkt er geen te hebben. Is het ijsje van het kind en waarom dan niet dat eerste heerlijke likje aan haar gegeven. Enfin, je moet er maar zelf een betekenis aangeven. Duidelijk is dat hier niet zozeer het portret van het meisje uitsluitend het bepalende van de foto is net zo min als dat in de zwart-wit foto het jongetje was. De situatie is een combinatie van verschillende elementen in het beeld die een verbinding gaan vormen. De inscenering van het beeld is in sterke mate afhankelijk van het moment en de ordening van de verschillende elementen in het beeld alsmede de kadrering. Daardoor ontstaat een betekenis die de feitelijke kan overstijgen. Er wordt een betekenis gegenereerd (mogelijk zelfs meerdere) die een eigen leven kunnen gaan leiden. Er ontstaat een nieuwe andere werkelijkheid.

Net zoals bij het ongevraagde portret kun je dit soort situatie natuurlijk niet fotograferen als je eerst zou moeten vragen of je de foto mag maken. Situaties fotografeer je zelfs doorgaans zodanig dat de personen op de foto niet eens gemerkt hebben dat je een foto genomen hebt.

Toch zijn er ook wel foto's die je van situaties maakt waarbij je als fotograaf heel duidelijk aanwezig bent. Waar de personen die gefotografeerd worden ook weten dat ze gefotografeerd worden. Op de volgende pagina staat een foto waarbij de vrouw in de rolstoel contact maakt met mij. Ze ziet dat ik de foto maak en vindt dat oké. Dat is aan haar gezichtsuitdrukking te zien. Ze gaat als het ware akkoord zonder dat ik expliciet de vraag stel. De foto ontstond overigens omdat de dame bij de pinautomaat en de dame in de rolstoel daar al stonden en ik de jonge vrouw met kinderwagen om de hoek zag komen. De stoep was smal en in een impuls wilde ik de 'hectic' en 'nauwheid' die zich waarschijnlijk zou voordoen, vastleggen. Een mooie combinatie en de volheid van de situatie wordt nog eens benadrukt door de geparkeerde auto en de persoon die op de achtergrond toevallig ook nog kwam aansnellen. Een drukke foto tot gevolg.

- GEVRAAGD
- ONGEVRAAGD
- VOORUIT DENKEN
- VOORUIT KIJKEN
- ANTICIPEREN
- NIET AARZELEN

Bij straatfotografie komt het soms aan op een snelle reactie maar er zijn evenzo situaties die je op je gemak kunt beoordelen en het moment waarop je afdrukt in alle rust kunt kiezen. In de linkerfoto is de houding van de man die naar zijn hoofd grijpt een essentieel gebaar voor de betekenis van de foto. De man, tweede van links, lijkt te zeggen (althans dat leidt ik af uit zijn gebaar) ik weet van niets. De aansnijding links en rechts maken dat de heftiek van het moment nog enigszins is toegenomen. Het hoofd van de jongeman op de achtergrond speelt geen betekenis in de foto maar is ook niet echt storend. Een moment later en de hand aan het hoofd is weg.. en de foto heeft niet de uitdrukking die nu aanwezig is. Aarzelen betekent in dit geval dat je de foto niet de inhoudelijke spanning kunt geven en de betekenis veel vlakker van emotie zal zijn.

De foto linksonder is van een andere orde. Er is rust op deze veerboot. Iedereen is met zijn eigen ding bezig, een boterhammetje uitpakken, informatie opzoeken of een beetje lui zitten te zijn. Tijd genoeg om je compositie te kiezen zodat er veel rust in het beeld komt. De rust in de compositie van het beeld en de veelheid van informatie benadrukt de gelijkheid en de ongelijkheid waarmee mensen hun tijd benutten. Toch, ook als lijkt dat je tijd genoeg hebt en misschien wel 5 dezelfde foto's achter elkaar kunt maken zie je de ene man door zijn

TOEVAL BESTAAT: UIT DE HEUP!

Gevraagd of ongevraagd; in de straatfotografie komen beide voor. Bij ongevraagde situaties kun je als fotograaf zichtbaar aan het werk zijn of 'onzichtbaar'. Je maakt foto's zonder dat iemand dat in de gaten heeft. In de straatfotografie noemen we dat ook wel fotograferen uit de heup of hiposhots. Je moet dat niet te letterlijk nemen, dus je maakt niet alleen foto's van de positie waarop de heup zich bevindt. Mijn kleine Ricoh GR of Fujifilm X100 houd ik in zo'n geval ergens op een hoogte tussen mijn kin en broekriem. Je kunt de camera enigszins kantelen, bijvoorbeeld om de achtergrond wat minder rommelig te maken. In dat geval kantel je de camera wat naar achteren en fotografeer je dus meer naar de lucht. Niet teveel hoor want dan ben je je onderwerp waarschijnlijk kwijt. En ook oppassen op het licht want de lichtmeter in je camera vangt nu wellicht meer licht en corrigeert zodanig dat de gezichten wellicht te donker zijn. Dus dan een kleine correctie door iets langer te belichten. Vaak is een correctie van een halve stop al oké.

Als je uit de heup fotografeert moet je wel weten wat er ongeveer op de foto komt. In het begin zal dat niet zo gemakkelijk zijn maar oefening baart kunst. Bovendien zul je uit de heup fotograferen met een redelijke groothoek. Met 28 mm (omgerekend naar kleinbeeld) is een prima objectief. Met de 35 mm reportagelens is het duidelijk lastiger vanwege de geringere beeldhoek en de geringere scherptediepte.

De foto op deze pagina is een heupfoto. De vrouw op de grond zittend is een bedelaarster, de vrouw met haar tas tegen haar lichaam aangedrukt als een kostbaar bezit, zie ik aankomen. De personen op de achtergrond zijn belangrijk in het beeld. Het totale beeld is met wat toeval tot stand gekomen. Als het toeval je geen handje heeft geholpen is de foto mislukt en komt de foto niet door de uiteindelijke selectie. Maar je leert ook van de gedeeltelijke mislukte foto's!

In de foto hiernaast is er gedeeltelijk sprake van toeval. De twee mannen staan al even te delibreren. Ik draai eromheen met mijn camera. Ze zijn zo heftig in gesprek dat ik niet opval. Ik maak een stuk of zes foto's op verschillende momenten en steeds met een wat ander standpunt. Het gebaar van de man overtuigt! Dat is het goede moment. Pats, geen toeval! Maar toch want later zie ik ook nog de kinderbeentjes die de prullenbak 'dragen.' Toch, toeval bestaat!

- UIT DE HEUP
- GROOTHOEK
- OEFENEN
- NIET ALLES LUKT
- MAAK MEERDERE FOTO'S

Deze dames fotograferen niet uit de heup maar of ze veel zien is de vraag. Ik heb ze 'be-trapt' vanuit de heup. Kennelijk zijn ze toch wel handig ondanks de gezichtsbeperkende sluier. De linkerdame heeft ook nog de bungelende handtas als belemmering. Misschien wel een onscherp beeld. Maar och dat kan best meevallen. Er is veel licht en dus zal de sluitertijd wel kort zijn. Ik denk trouwens niet dat ze zich daarover druk maken. Ben je benieuwd naar wat ze fotograferen. Het is in Keulen, voor het station. Tegenover het station staat de grote kathedraal. Katholiek. Toeristen waarschijnlijk die een godshuis fotograferen net zoals wij de moskeeën hier en in de moslimlanden.

Regels en normen op straat

In de voorgaande paragraafjes hebben we het gehad over het fotograferen van portretten en situaties gevraagd of ongevraagd. Gemakshalve ga ik ervan uit dat gevraagd of ongevraagd in eerste instantie te maken heeft met welk beeld je wilt maken. Vraag je dan ben je afhankelijk van de pose als het gaat om het portret en vraag je in een situatie dan haal je het natuurlijke of onverwachte uit de situatie. Dus je vraagt niets als je denkt dat dit een betere en interessantere foto oplevert.

Dat maakt de vraag 'mag ik ongevraagd mensen fotograferen' nog niet overbodig. Als je een ongeluk ziet gebeuren met een ernstig gewonde persoon is de vraag gerechtvaardigd of je dit wel mag fotograferen. Een hevig verliefd kussende stelletje op de hoek van de straat of een beetje weggedoken in een portiek. Mag ik dat wel fotograferen nog los of je dat wilt doen omdat je misschien bang bent voor een klap voor je kop.

De vraag of je iets mag fotograferen heeft twee dimensies, namelijk een wettelijke en een ethische.

Laten we beginnen met de wettelijke regels. Let op, het gaat om de wettelijke regels die in Nederland geldig zijn!

wettelijke regels in Nederland

Heel simpel gezegd: je mag in Nederland iedereen in de publieke ruimte (openbare ruimte) fotograferen. De straat is een openbare of publieke ruimte, bij het station of een winkel is dat niet zo ondanks dat iedereen daar binnen kan lopen. Winkel, station, ziekenhuis, café, e.d. zijn semi-publieke ruimtes en vaak gelden daar specifieke "huisregels". Dus op die plekken moet je ervan uitgaan dat mensen die het daar voor het zeggen hebben je aanspreken of verbieden daar te fotograferen. De bovenste foto op deze pagina heb ik op straat genomen en ondanks de heftigheid van de kus is deze foto toegestaan om te maken en hoef ik zelfs niet te vragen of ik deze foto mag publiceren. De onderste foto is gemaakt in de Westergasfabriek tijdens de fotofair Unseen in Amsterdam. Strikt genomen had ik dus daar, vanwege het semi-publieke karakter, toestemming moeten vragen aan de organisatie of ik foto's mocht maken. Mijn ervaring is dat het op heel veel plekken wel los loopt

WEL OF NIET VRAGEN ?

met die toestemming behalve in bijvoorbeeld winkels en musea. Daar is fotograferen doorgaans niet toegestaan. Een mooie uitzondering is het Rijksmuseum in Amsterdam, wel zonder driepoot en flits natuurlijk.

In Nederland is er één plaats, namelijk Staphorst, waar je niet in de openbare ruimte mag fotograferen. Dus gewoon op straat een plaatje schieten is er niet bij. Sinds 1937 is in de Algemene Plaatselijke Verordening vastgelegd dat het verboden is "iemand op of aan de weg zonder diens toestemming te fotograferen". Dat u het maar weet!

Elk land heeft zijn eigen regels als het gaat om het fotograferen in de (semi) publieke ruimte.

Hoe zit het met publiceren

We moeten dan kijken naar wat daarover volgens het portretrecht bepaald is.

In het portretrecht wordt een belangrijk onderscheid gemaakt tussen **een portret gemaakt in opdracht** en **een portret niet in opdracht van de geportretteerde gemaakt**. Of de fotograaf betaald krijgt of niet maakt niets uit. Dus als ik iemand op straat fotograaf gelden de regels die horen bij 'een portret niet in opdracht gemaakt'.

In dat geval mag ik de foto publiceren. Er zijn wel enkele uitzonderingen die weliswaar vaak via 'de rechter' moeten worden afgedwongen. Publiceren betekent de foto tonen in een openbaar medium, dus op internet plaatsen, in een krant of in een magazine.

Er zijn wat uitzonderingen die te maken hebben met een financieel/economisch belang of met een privacybelang van degene(n) die op de foto staat (staan).

Als ik bijvoorbeeld op straat een zeer bekende voetballer fotografeer die net in zijn bolide stapt en deze foto publiceer in een voetbalmagazine kan hij daartegen bezwaar maken vanwege het feit dat hij normaal voor dit soort foto's betaald wordt.

De uitzonderingen zijn in het algemeen:

- Privacy (dader/slachtoffer, bekend zakenman, politicus, topsporter,
- Commerciële belangen (topsporter, acteur,
- Persoon voor schut zetten, belachelijk maken, in de eer aangetast
- Schadelijk voor het imago van de persoon
- Afbeelding wordt gebruikt voor propaganda of reclame voor iets waar de persoon niet achter staat

Let wel, vaak wordt bij een publicatie pas achteraf gereageerd door de persoon in kwestie. Als de rechter uiteindelijk bepaalt dat de publicatie onwettig is, kan dat wel ernstige financiële consequenties hebben! Overigens zal in het vrije Nederland de afweging van 'persvrijheid' boven de privacy steeds zwaar wegen.

Als een portret wel in opdracht gemaakt is dan mag de foto door de fotograaf alleen gepubliceerd worden met toestemming van de opdrachtgever, dus degene die geportretteerd is.

Los van alle regels rondom portretrecht blijven de auteursrechten altijd verbonden aan de fotograaf.

Volgens de wet mag dit. Of je de foto maakt en publiceert is aan de 'norm' van de fotograaf. Dat geldt ook voor de foto hieronder, alhoewel er is een addertje onder het gras; de foto is gemaakt in een vrij te betreden kerk en dat is zoals we weten een semi-publieke ruimte.

oefening

De norm van de fotograaf

Dit zijn enkele foto's waarbij ik je de vraag stel of jij deze foto zou hebben gemaakt. Ik bedoel de vraag in ethisch opzicht. De man in gebed verzonken; zou jij die foto gemaakt hebben? Of de man met zijn kunstbeen, het meisje met de gebroken neus of het hoertje op de hoek van de straat. Enfin bekijk ze maar eens en maak je afweging.

Fotograferen is dingen laten zien die de moeite waard zijn. Althans wat de fotograaf de moeite waard vindt. Een fotograaf die op straat werkt zal iets van het dagelijks leven willen laten zien, een verhaal willen vertellen over de aspecten van de samenleving. Dat betekent 'goede dingen' en 'minder goede dingen' willen laten zien. Soms is het de humor die de overhand heeft, een andere keer het melodrama of het schurende van de dingen die gebeuren. Wat de fotograaf wel of niet wil laten zien en op welke manier is aan hem of haar. De norm van de ene fotograaf is niet gelijk aan die van een andere. Iedereen die straatfoto's maakt, iedereen die fotografeert, zal zich de vraag stellen "hoever wil ik gaan in het maken van mijn foto's". Een vraag ook voor jou!

STRAATFOTOGRAFIE

BEKENDE EN MINDER BEKENDE FOTOGRAFEN

We gaan kennismaken met verschillende straatfotografen, bekende en onbekende, oude en jonge. Daarbij wil ik je kennis laten maken met verschillende soorten straatfotografie. We zullen zien dat er niet één soort straatfotografie bestaat maar dat fotografen een bepaald accent in hun werk leggen. Je kunt spreken van de stijl van een fotograaf, een eigen handschrift of een eigen beeldtaal. Kennismaken met een aantal straatfotografen kan je helpen om te onderzoeken welke vormen het beste aansluiten bij jouw bedoelingen. Mogelijk kun je door een bepaalde vorm of stijl, of door de specifieke boodschap van de 'voorbeeldfotografen' op het spoor gezet worden van wat jij belangrijk vindt en de wijze waarop je jouw verhaal over de straat het best kunt vertellen.

Al eerder is opgemerkt dat professionele straatfotografen vaak thematisch werken en ook vaak (vrije) reportages of documentaires maken. Dit wil ik als verklaring geven voor het feit dat het misschien wel lijkt dat de fotografen die ik aan de orde laat komen in strikte zin geen straatfotografen zijn maar meer als documentaire of reportagefotografen te boek zouden kunnen staan. Documentaire fotografen of reportagefotografen zijn vaak aan het werk in de openbare of semi-openbare ruimte. Heel belangrijk is het dat zij het zijn die het dagelijks leven in beeld brengen. En natuurlijk het zijn ook vaak de journalistieke fotografen die naast het vastleggen van het nieuws zich ook toeleggen op de documentaires of reportages.

Om dit maar meteen te staven met een voorbeeld begin ik met de fotograaf Bruce Gilden. Bruce Gilden is een straatfotograaf pur sang. Zijn uitspraak "als je de straat ruikt, is het een goede straatfoto" spreekt boekdelen. Maar hij is niet alleen een uitzonderlijk straatfotograaf maar ook een zeer gewaardeerde Magnum fotograaf die jaarlijks flink wat reportages maakt. Het foto agentschap Magnum werd in 1947 door o.a. Capa en Cartier Bresson opgericht en waarvan fotografen op basis van ballotage lid konden en nog steeds kunnen worden. Het agentschap her-

*Een mooie 'bijbel'
voor straatfotografen is het boek
Street Photography Now
ISBN 978-0500289075
Een eerste indruk van de inhoud
via het filmpje:*

<https://www.youtube.com/watch?v=xlg92m1BP1c>

BRUCE GILDEN

bergt enkele honderden topfotografen die hun sporen in de reportage en documentaire fotografie meer dan verdiend hebben.

Bruce Gilden (1946, New York) is een straatfotograaf die de directe benadering niet schuwt. Hij fotografeert de mensen op een redelijke korte afstand van hemzelf en gebruikt daarbij meestal een flits om de beweging te bevriezen. Zijn beeldtaal is er een van betrokkenheid, nabijheid en tegelijkertijd is er een zekere hardheid of zelfs agressie aanwezig. Niet het romantische maar de realiteit, de werkelijkheid, niet zozeer het normale maar eerder de afwijking of het ongebruikelijke. De foto's hierboven heb ik genomen uit twee series die hij maakte; een serie over

gangsters en een serie over voodoo in Haïti. Niet iedereen vindt de benaderingswijze van Bruce Gilden oké. Als ik tijdens een lezing het filmpje over de serie New York Faces laat zien, zijn er steevast mensen in de zaal die dit ten zeerste afkeuren. Voor hen druist de werkwijze tegen elk privacygevoel of respect voor de gefotografeerde. Ik hoef hem niet te verdedigen maar geef wel aan dat hij zich tegelijkertijd ook kwetsbaar op de straat opstelt. Hij is de mensen zeer nabij en men kan hem afweren of nog sterker, zelfs een klap voor zijn kop geven. Toch gebeurt dat niet en volgens mij heeft dat te maken hoe hij zich opstelt. Als

je het filmpje bekijkt zul je zien dat er een passage is waarin hij in een paar woorden en met zijn charme de man voor zich wint die aanvankelijk nogal nors en afwijzend reageerde. Bruce Gilden wordt soms als een “aso” gezien maar is een heel aardige eerlijke toegankelijke man. Kennelijk is hij in staat dat juist tijdens zijn werk als fotograaf te tonen aan de mensen die hij fotografeert!.

KORTE FILMS TER INSPIRATIE

STREETSHOTS BRUCE GILDEN

<http://www.youtube.com/watch?v=kkIWW6vwrM>

THE SPIRIT LIVES HERE BY BRUCE GILDEN

<http://www.youtube.com/watch?v=jag5poG6ZrY>

CONEY ISLAND (2005)

<http://www.youtube.com/watch?v=8SpBLUkquDk>

STRAATFOTOGRAFIE

GARY WINOGRAND

Gary Winogrand [1928 - 1984] was, zeker op latere leeftijd, een bijna obsessieve fotograaf. Toen hij in 1984 stierf liet hij een groot onbewerkt archief achter: 2.500 rolletjes onontwikkelde film, 6.500 rolletjes ontwikkelde film en 3000 contactvellen die nog onbekeken waren. Bij elkaar een kleine half miljoen foto's die hij zelf nog nooit had gezien.

Winogrand staat te boek als straatfotograaf, alhoewel hij na zijn studie kunstschilder als journalsitiek fotograaf bij een internationaal sportmagazine ging werken. In de periode die hij als docent verbonden was aan de universiteit en in Texas en Chicago was hij ook fotograaf die het dagelijkse leven in Amerika vastlegde. Hij won verschillende prijzen (o.a. Guggenheim) maar vond dat zelf allerm minst belangrijk.

Winogrand vond de vorm van zijn fotografie nauwelijks belangrijk. Een geveugelde uitspraak was 'ik maak foto's om te ontdekken hoe iets er op een foto uit ziet'. Soms stonden dingen schots en scheef, nooit per ongeluk maar altijd bewust. Hij wilde graag verrassen met een eigen standpunt. Hij was het ook die het begrip juxtapositie, 'overgewaaid' uit de muziek en schilderkunst, hanteerde. Juxtapositie betekent dat twee 'dingen of zaken' vlak naast elkaar geplaatst worden om de tegenstelling of het verband daarmee extra te benadrukken. Daarmee krijg je in het tweedimensionale vak een extra spanning. Door juxtapositie toe te passen in de compositie kun je je foto veel diepte geven. Het op de voorgrond plaatsen van een object, soms onscherp, wordt nog steeds als een beeldelement toegepast om diepte te suggereren en ook qua inhoud een soort van verband te leggen tussen voor- en achtergrond. Naast het inhoudelijke veroorzaakt het ook een visuele beeldspanning.

Winogrand heeft verschillende boeken gemaakt. Een daarvan is 'Verzinsels van de echte wereld'. Het lijkt overduidelijk dat zijn fotografie, zijn belangstelling voor de mens, zich richt op dat onbewaakte moment waarop meerdere verhalen zich voordoen. Het is een gebeurtenis met verschillende verhalen op één en hetzelfde moment. De foto's hebben iets van humor maar hij is daarin niet uitgesproken of heel uitbundig. Het laat zich omschrijven als een anekdote zonder dat het een plat verhaaltje wordt. Winogrand is inderdaad een meester in het verzinsel!

Winogrand en zijn tijdgenoten en vrienden Diana Arbus, Lee Friedlander en Robert Frank waren wars van allerlei fototradities en bestaande conventies. Ze waren niet uit op foto's met het schoonheidsideaal maar op een visueel nieuwe manier een zekere orde bengen in de chaos van het straatleven in de grote stad. In New York City legden zij de moderne Amerikaanse cultuur vast enigszins dwars, radicaal, confronterend en vernieuwend!

Aarzeling is de dood in de pot voor de straatfotograaf. Winogrand waarschuwde zijn studenten: "Als je aarzelt heb je in ieder geval de foto niet"! Een goed voorbeeld zie je op de cover van een van de vele boeken van Winogrand. Elke twijfel had hem deze foto ontnomen!

GARY WINOGRAND

KORTE FILMS TER INSPIRATIE

Garry Winogrand Presentation
<http://www.youtube.com/watch?v=nduq0DUlqQM>

BEELDSPRAAK #3 straatfotografie

KORTE FILMS TER INSPIRATIE

Curator van Denver museum vertelt over de foto (rb)
<http://www.youtube.com/watch?v=9CYjdFkA7hk>

/39/

PETER VAN TUIJL

STRAATFOTOGRAFIE

ROBERT DOISNEAU

KORTE FILMS TER INSPIRATIE

Robert Doisneau with French Accordion

<http://www.youtube.com/watch?v=8Uk9zykqYxE>

Robert Doisneau - Street Photography Paris

<http://www.youtube.com/watch?v=YKvdZBvBkag>

ROBERT DOISNEAU

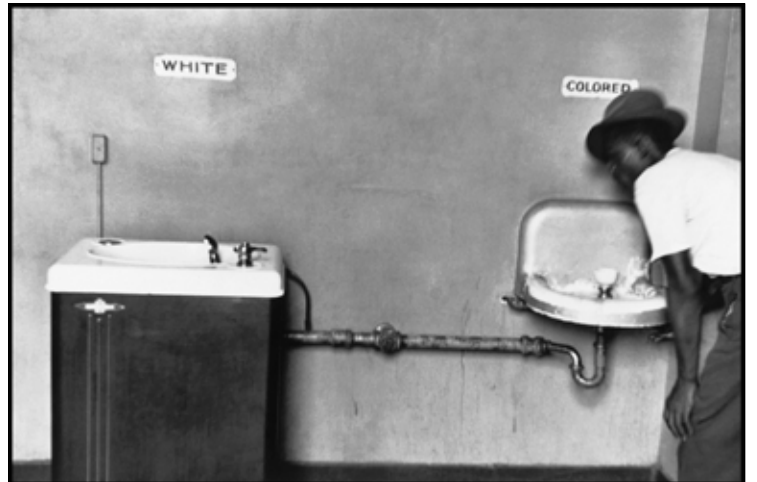
Robert Doisneau [1912-1994] begon in 1934 zijn Beroeps-carrière. Hij is een fotograaf die gericht was op het kleine verhaal, het dagelijkse leven vastlegde met soms een vleugje humor, soms met wat ironie. Maar het leek ook vaak of hij zich focuste op het feitelijke. Ondanks dat, zijn de foto's meer beschouwend dan registrerend. Uit Doisneau's foto's blijkt dat hij een romanticus is, iemand die zijn omgeving vredig bekeek en vastlegde. Het Parijse leven is goed, dat liet hij zien, met af en toe een humorvolle of ironisch getinte invalshoek. De foto van het kussende stelletje of die van het echtpaar voor de winkel met schilderijen zijn iconen geworden van de Franse fotografie van rond de oorlogsjaren.

Ook in deze foto (L) zie je de toepassing van het begrip juxtapositie (zie Winogrand). Daardoor wordt de relatie van de vrouw met pianola en de wat oudere vrouw op de achtergrond visueel versterkt!

STRAATFOTOGRAFIE

ELLIOT ERWITT

ELLIOT ERWITT

Elliot Erwitt [1928, Parijs] is lid van het Magnum fotoagentschap (voor Magnum zie Bruce Gilden elders). Zijn foto's zijn humorvol, vaak ironisch en absurd. Hij is ook een meester in wat Henri Cartier Bresson het beslissende moment noemde. Hij emigreerde vanuit Frankrijk naar Amerika waar hij fotografie studeerde in Los Angeles. Elliot Erwitt fotografeerde heel thematisch. Zo maakte hij o.a. een boekje over honden en ik heb ook het boekje HANDBOOK n de boekenkast staan. Foto's die hij in de loop van twintig jaar heeft gemaakt waarin handen steeds maar weer inhoudelijke en beeldend een essentiële rol speelden. Erwitt maakte ook een aantal documentaires en achttien komische films. Erwitt is tot op de dag van vandaag nog actief als beeldenmaker.

KORTE FILMS TER INSPIRATIE

Elliott Erwitt in Arles 2012

<http://www.youtube.com/watch?v=YRGm26HxaSU>

Personal Best by Elliott Erwitt/ Magnum Photos

<http://www.youtube.com/watch?v=eGC7y9DvjS8>

Elliott Erwitt some answers

<http://www.youtube.com/watch?v=wh5p5Sx5qZg>

STRAATFOTOGRAFIE

JOEL MEYEROWITZ

Joel Meyerowitz [1938] is de eerste straatfotograaf die in de jaren tachtig in de vorige eeuw met een groot formaat camera de straat opging. Hij had jarenlang met zijn Leica straatfoto's gemaakt maar wilde een hogere 'definitie' in zijn foto's hebben. De textuur en stofuitdrukking moesten een fijnere, scherpere en betere detaillering hebben. Ook aan de contrasten en de beheersing van het licht stelde hij hogere eisen. Dat waren voor hem dé redenen van het op straat gaan werken met een grote zware platencamera! Hij was ook één van de eerste straatfotografen die in kleur ging werken, in een tijdperk dat zwart-wit de norm was, zeker voor straatfotografen. Joel Meyerowitz was de enige fotograaf die in 2001 na de aanslag op de Twin Towers officieel toegang kreeg tot 'ground zero'. Hij bracht het ruimen van puin en het schoonmaken van het gebied in een uitvoerige reportage in beeld.

Joel Meyerowitz laat zich verbazen, niet zozeer door het incidentele maar door wat er gewoon op elk moment in de straat aan de hand is. Hij begeeft zich graag in de stroom, de stroom van mensen maar evenzeer in de stroom van 'het licht'. In zijn straatfoto's speelt het licht heel vaak een belangrijke rol in de uitdrukking van het beeld. Het gewone straatbeeld lijkt daardoor eerder iets van een mysterie te krijgen. De toepassing van het kader, framing zoals hij zegt, is daarbij van belang. Zijn foto's bevatten vaak een hoeveelheid aan informatie maar juist door de framing, -en de betrokkenheid op- en de nabijheid van de hoofdelementen ontstaat er een bepaald aandachtsgebied in de foto. Dat is vaak het startpunt waar je je zoektocht door het beeld begint. In zijn eerdere werk is het verhalende karakter heel zichtbaar (zoals je ook kunt zien op de twee foto's links) maar juist in zijn kleurenfoto's wordt de anekdote minder en neemt de visualisatie en het beschouwende juist toe. De verwondering en verbazing van Meyerowitz voor de kleurrijke complexe wereld is voelbaar in zijn foto's.

JOEL MEYEROWITZ

KORTE FILM TER INSPIRATIE

Tips en geheimen van de straatfotograaf door Joel Meyerowitz
http://www.youtube.com/watch?v=DRTf_-ezAes

STRAATFOTOGRAFIE

DOUGIE WALLACE

Fotograaf Dougie Wallace [Glasgow] woont en werkt in Londen. Het is geen fotograaf die een grote internationale naamsbekendheid geniet. Toch wil ik hem hier introduceren vanwege zijn hele directe manier van straatfotografie. Straatfotografie die hij specifiek over een bepaald onderwerp maakt of meer thematisch aanpakt. Een voorbeeld van zijn onderwerpkeuze zie je in de foto's van de vrijgezellenfeesten. Veel drank en grappen en grollen die seksueel getint zijn, vormen de hoogtepunten. Het voor gek zetten betreft niet alleen de aanstaande bruidegom of bruid maar op enig moment is iedereen zodanig in de olie dat er geen onderscheid meer is tussen 'slachtoffer' en 'daders'. Hij hanteert in zijn reportages een heel

directe stijl, en zit de mensen redelijk dicht op de huid. Ook het kiezen van het juiste moment, daar waar een soort essentie van het feest of de gebeurtenis plaatsvindt, is een van de beeldasecten die we in foto's terugzien.

Ook in veel van zijn andere documentaire werk zie je de aandacht voor de ironie en de directe benadering in zijn beeldtaal.

Voor meer fotomateriaal over deze feesten van zijn hand klik op:

http://avaxnews.net/wow/Stags_Hens_and_Bunnies_Blackpool_by_Photographer_Dougie_Wallace.html

DOUGIE WALLACE

TER INSPIRATIE FILMPJE

Stags Hens & Bunnies, Blackpool 2013 van Dougie Wallace
<http://vimeo.com/70175429>

STRAATFOTOGRAFIE

FELIX LUPA

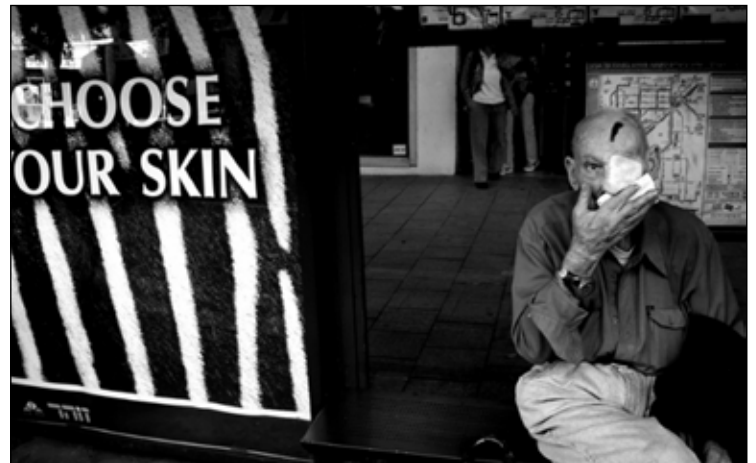
Felix Lupa is geboren in de Oekraïne [1972] en sinds 1995 fotograaf. In zijn straatfoto's zijn er enkele zaken die steeds in het oog springen. Lupa heeft iets met het beslissende moment. De actie in het beeld is er een die precies getimed is. Een goede timing van de gebeurtenis maar ook qua beeldopbouw. Wat dat betreft is Lupa een echte aanhanger van Henry Cartier Bresson met het beslissende moment (le moment décisif). Iets anders opvallends aan Lupa's straatfoto's is de beeldrijm; de essentie van de gebeurtenis vindt ergens in het beeld nog een evenknie. De man met zijn ingepakte neus, een zogenaamde dot op zijn neus, blijkt te 'rijmen', te combineren met het toefje of wolkje op de koffie in de etalageruit. Soms is het een tekst die de verbinding maakt zoals bijvoorbeeld in de foto hiernaast waar de tekst ... 'choose your skin' en de man met zijn gehavende gezicht een samenspel vormen. Ongetwijfeld vind je zelf de combinaties in de beeldrijm in de andere foto's die hier geplaatst zijn. Door de beeldrijm krijgen de foto's meteen betekenis en zijn relatief gemakkelijk te begrijpen. Door de combinatie ontstaat er iets van toeval en daardoor krijgt het beeld een soort van tijdsmoment. Je vraagt je af 'hoe is het mogelijk dat deze toevallige samenloop zich voordoet'. Het is door zijn beeldtaal dat kleine verhaaltjes of gebeurtenissen op straat iets van onwaarschijnlijkheid krijgen en als bijzonder ervaren worden.

Veel fotografen die op straat werken werken volgens een vast patroon. Vaak vertellen ze niet tientallen of honderden verhalen maar proberen ze een thematiek aan de orde te stellen. De toevalligheid zou je zo'n thematiek kunnen noemen. Als je begint met het fotograferen op straat moet je niet meteen aan allerlei thema's denken. Het beste is om vertrouwd te raken met het fotograferen op straat; je techniek en gebruik van je camera, de contacten die je al werkend maakt, de snelheid van reageren, anticiperen enzovoort. Dan kan er een moment komen dat je in je foto's een zekere lijn ontdekt. Dat je de vraag stelt: "Blijf ik wat verder weg van de mens of gaat het me juist om het individuele karakter?". Met deze en andere vragen zul je wellicht zelf een lijn in je straatfotografie gaan zien waardoor je meer en meer volgens een vast patroon en met een bepaalde opvatting gaat werken.

Felix Lupa maakt naast zijn straatfotografie al een aantal jaren documentaire reportages. Daarin komt meer de mens in zijn omgeving, zijn leven en werken, tot uitdrukking en speelt de toevalligheid zoals in zijn straatfoto's nauwelijks nog een rol. Zijn vakmanschap in de zin van snel reageren zie je echter ook in deze beelden terug. Opvallend verder dat hij veel reportages maakt in kleur. Ik beschouw het als een aspect van zijn huidige beeldtaal waarin hij het hedendaagse meer benadrukt op een beschouwende en betrokken wijze.

Op de volgende site vind je veel van zijn nieuwe hedendaagse reportages. Aanbevolen!

<http://www.corbisimages.com/photographer/felix-lupa>

FELIX LUPA

Reportage van Felix Lupa

Dweller of the magic car

<http://www.youtube.com/watch?v=zsBStS66AK4>

Lupa vertelt het verhaal van een blinde man en zijn oudere vriend. Beiden deelden de ruimte van een kleine auto als hun schuilplaats. Lupa fotografeerde de twee mannen dagelijks, 6 maanden lang. Aan het eind van die periode wordt door hulp van Lupa de blinde man door een oogarts geholpen en herstelt het gezichtsvermogen gedeeltelijk.

Filmpje impressie van het straatwerk van Felix Lupa

<http://www.youtube.com/watch?v=8sev2zzZLTs>

BEELDRIJM

STRAATFOTOGRAFIE

ED VAN DER ELSKEN

Ed van der Elsen [1925-1990] staat te boek als dé fotograaf die de jaren vijftig, zestig en zeventig een gezicht gaf. Niet de wereldgeschiedenis was het waar hij zijn camera op richtte maar het dagelijkse leven, misschien moet je wel zeggen zijn dagelijks leven. Zijn straatfotografie, waarvoor hij door de straten en steegjes van zijn stad Amsterdam zwierf, kenmerkt zich door een grote mate van feitelijkeheid. Hij bracht het leven onbesmukt in beeld, zoals het was op een enigszins rauwe manier. In ieder geval ontdaan van allerlei esthetiek, althans dat was niet zijn drijfveer.

Van der Elsen schreef geschiedenis met zijn camera. Toen enkele jaren geleden een drietal onbekende foto's uit de Beethovenstraat werden 'ontdekt' werden was er nogal wat ophef, alsof er een nieuwe Vermeer of van Gogh ontdekt was. Dat tekent de waarde van zijn fotografie.

Van der Elsen heeft later veel werk in kleur gemaakt maar zijn grote bekendheid geniet hij door zijn gruiszige zwart-wit foto's, vaak grofkorrelig, flink doorgedrukt om zijn hoofdonderwerp in het 'licht te zetten', vaak een wat willekeurige lijkende compositie. Dat wat er op stond, daar ging het om en daar kon je dan ook moeilijk om heen. Mensen van de straat, vaak van gewone komaf maar soms ook gespuis, alles leek hem even lief als het ging om het vastleggen in beelden. De foto's hebben gemeen dat het om karaktervolle individuen ging of specifieke tot verbeelding sprekende momenten en gebeurtenissen.

In 1956 kwam zijn eerste fotoboek uit: Een liefdesgeschiedenis in Saint Germain des Prés, waarin hij zijn vrienden en leeftijdsgenoten, jonge bohemians, in Parijs fotografeerde. Dit boek betekende zijn doorbraak en hierna volgde nog een twintigtal fotoboeken van zijn hand vaak op een eigenzinnige wijze vormgegeven.

ED VAN DER ELSKEN

Filmpjes ter inspiratie

Ed van der elsen Vali

<http://www.youtube.com/watch?v=WHH8Gl5VK7g>

Amsterdam Ed van der Elsen

<http://vimeo.com/14093389>

TokyoSymphony

<http://www.youtube.com/watch?v=aeSswQZeYmM>

Ed van der Elsen in Japan

<http://vimeo.com/10416424>

STRAATFOTOGRAFIE

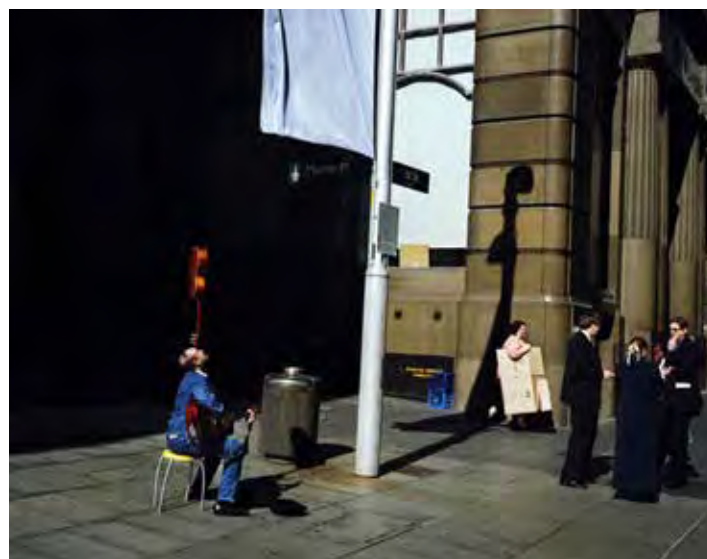
TRENT PARKE

Trent Parke [1971, Australië] won in 2003 de prestigieuze Eugene Smith Award voor humanistische fotografie voor het project waarvoor hij twee jaar door Australië reisde. Hij maakte daarvan het boek “Minutes to Midnight”. Ook won hij World Press Photo Awards in 1999, 2000, 2001, en 2005. Zowel in zijn zwart-wit als kleurwerk vallen de hoge contrasten op met veel ‘diepzwarte’ schaduwpartijen en hoge lichten. Door het toepassen van veel donkere partijen ontstaat er een wat geheimzinnige sfeer. Maar steeds vind je een of meerdere elementen die erin slagen dat mysterieuze van de sfeer te doorbreken en een meer feitelijk en eigentijds karakter aan het beeld te geven. Bovendien zie je bij wat langer kijken steeds meer details waaraan het beeld betekenis ontleent.

Op deze pagina's vind je straatfotografie van zijn hand waarin het ‘mysterieuze van de straat’ heel duidelijk naar voren komt. De fotografische werkelijkheid van Trent Parke is er een die wij nauwelijks in het echt kunnen waarnemen omdat onze ogen met onze hersenen dergelijke grote contrastverschillen automatisch corrigeren. Het straatwerk van Parke vertoont enigszins gelijkenis met de vroegere straafotografie van Joel Meyerowitz. Anders dan bij Joel Meyerowitz zijn de hoge contrasten bepalend in zijn beeldtaal en lijkt de gebeurtenis als zodanig niet het allerbelangrijkste. Maar vergis je niet, kijk naar de foto's! Juist daar waar de man met de surfplank uit het niets in het licht lijkt te stappen of je de groteske schaduw van de vrouw op de muur ziet, gaat de fotografie van Trent Parke verder dan enkel het fotografische of het visuele. Dan komt de ‘toevalligheid’ en de simpelheid van het complexe weer om de hoek kijken. Een genot om naar deze en andere foto's te kijken!

TRENT PARKE

FILM ter INSPIRATIE

In dit filmpje maak je kennis met Trent Park en zijn zwart-wit werk én zijn fotografie in kleur.

<http://www.youtube.com/watch?v=2fhnK9pw9Wc&list=PLCC6ZfGtKboRNu35eykKEr88K4HdthHCq>

STRAATFOTOGRAFIE

OTTO SNOEK

Op deze pagina's vind je werk van de in Rotterdam geboren en getogen fotograaf Otto Snoek. Hij heeft heel veel foto's gemaakt in allerlei wereldsteden maar lijkt zijn stad Rotterdam in fotografisch opzicht trouw gebleven. Zelf zegt hij over Rotterdam het volgende:

“Hoewel ik ben geboren en getogen in Rotterdam, een traditionele havenstad met veel mensen uit de zogenaamde arbeidersklasse, raakte ik vervreemd in mijn eigen woonplaats. Een ware overstromingen van nieuwe Nederlanders. De allochtonen brachten grote veranderingen in een stad die al een proces van eindeloze reconstructie achter de rug had als gevolg van het even gedenkwaardige als rampzalige bombardement op het centrum van de stad en de havens in de Tweede Wereldoorlog.

De groeiende vrije tijd en het vercommercialiseren daarvan, heeft grote gevolgen voor de openbare ruimte gehad en heeft dat nog steeds. Rotterdam lijkt een stad van festivals en feesten voor een breed publiek te zijn geworden. Dit veranderde mijn fotografie. Het nieuwe Rotterdam vroeg om een nieuwe aanpak, het 'opnieuw vastleggen' en ik voelde dat ik snel moest zijn om die nieuwe wereld vast te leggen.

Ruim tien jaar heb ik gewerkt binnen de stadsgrenzen en fotografisch aandacht gegeven aan de sociale orde, de kritiek daarop en het mededogen daarmee. Ik heb geprobeerd de ambivalente relatie tussen de belofte en de teleurstelling van de moderne manier van leven in de stad zichtbaar te maken.”
[vrij vertaalt naar een citaat op de website van In Public]

OTTO SNOEK

Al meer dan tien jaar fotografeert Otto Snoek [1966] in zijn geboortestad Rotterdam, waarbij hij zich bij voorkeur begeeft onder het winkelend, uitgaand, feestvierend of voetbalminnend publiek. Met zijn confronterende kleurenfoto's legt Snoek de hedendaagse massacultuur in de grote stad vast. Daarbij heeft hij een geheel eigen fotografische stijl. Hij werkt snel, zoekt momenten die buiten het eigenlijke feest of ander gebeurtenissen liggen, plaatst personen die elkaar niet kennen bij elkaar in één kader en weet zijn beelden tot de randen te vullen met details. Snoeks beelden zijn daardoor stuk voor stuk visuele spektakels waar je lang naar blijft kijken. Als 'straatfotograaf' zet Snoek een belangrijke stroming voort waartoe ook Ed van der Elsken, Joel Meyerowitz en Martin Parr behoren.

FILMPJES ter INSPIRATIE

Otto Snoek praat in een interview over een aantal van zijn foto's uit Rotterdam

<https://www.youtube.com/watch?v=fR5ZcxcKw7w>

Otto Snoek fotografeerde op verzoek van Kosmopolis in 2011 twaalf mannen en vrouwen van Surinaamse afkomst voor een installatie van ca. 80 foto's.

<https://www.youtube.com/watch?v=ZmFDeZ1YsUw>

STRAATFOTOGRAFIE

JENS OLOF LASTHEIN

Jens Olof Lasthein is in Zweden geboren en opgegroeid in Denemarken. Pas op latere leeftijd volgde hij een fotografische opleiding. In een interview zegt hij dat hij geïnteresseerd is in mensen, maar niet in de traditie van de klassieke portretfotografie. In veel van zijn reportagefotografie kiest hij voor het panoramaformaat. Hij zegt dat hij daarmee werkt omdat het de mogelijkheid biedt veel achtergrondzaken in beeld te brengen. “Daardoor blijf ik dicht bij de werkelijkheid”, aldus Lasthein. Het frapante is dat door deze uitsnede Lasthein een bijna onwerkelijke wereld schept. Bij veel van zijn foto's vraag ik me af hoe al die gebeurtenissen en situaties zich binnen dat ene kader kunnen afspelen. Door het formaat sta je als beschouwer midden in zijn foto's en ben je sterk betrokken bij hetgeen zich afspeelt. Hij reisde gedurende een groot aantal maanden

van de Witte Zee naar de Zwarte Zee, over grote afstanden lopend om contact met de plaatselijke bevolking te hebben. Die betrokkenheid met zijn onderwerp is in zijn foto's goed zichtbaar. “Ik vraag zelden toestemming om te fotograferen. Begrijp me niet verkeerd, soms mis je de opname omdat je een fractie van een seconde te laat bent. De straat is als een oceaangolf. Soms wacht ik even, soms 30 minuten of meer. Soms loop ik weg en keer na een uurtje toch weer naar dezelfde plek en soms ga ik de volgende week weer terug omdat ik denk dat ik dan wel de goede foto's kan maken. Om goede foto's te kunnen maken moet de plek of locatie goed aanvoelen, ik moet me er thuis voelen. En heel belangrijk, op een plaats moet ik nieuwsgierig worden. Als ik eenmaal contact heb springen de vonken er soms vanaf, althans zo voel ik me dan.”

JENS OLOF LASTHEIN

Het is wel duidelijk, Lasthein is een man met veel interesse in de medemens. Wat ze zijn en wat ze doen. Zijn 'straatfotografie' heeft de vorm van een doorlopende reportage. Zijn persoonlijke keuze om zich specifiek te richten op de meer kwetsbare mens, verdiept zijn thematiek over het menselijke leven. In zijn foto's ontwaart je een zekere dramatiek, in kleur! De verscheidenheid van de wereld wordt door zijn panoramautsneede extra krachtig naar voren gebracht.

Filmpje ter inspiratie <http://vimeo.com/57686296>
website <http://www.lasthein.se/>

STRAATFOTOGRAFIE

ED LEVECKIS

ED LEVECKIS

De beeldtaal die Ed Leveckis [Canton, Massachusetts] hanteert geeft zijn foto's iets duisters. De straat wordt in beeld gebracht met een dramatische ondertoon. Zwart overheerst, contrasten worden extra aangezet en hij laat ook de onscherpte vaak toe in zijn beelden. Met als gevolg hectiek van het straatleven. Het gaat niet om de feitelijkheid van gebeurtenissen of situaties maar veel meer om een sfeer te laten ervaren. Leveckis zegt dat hij gevoelsmatig fotografeert. Hij fotografeert in zwart-wit omdat kleur te letterlijk is en teveel de realiteit laat zien. Hij maakt vaak beelden waarin het individu aanwezig is in een ruimte die somber is. Hij lijkt de mens te isoleren in de grote ruimtelijkheid van de stad.

WEBSITE: <http://www.levckis.net/>

STRAATFOTOGRAFIE

ALEXEY TITARENKO

Alexey Titarenko is in St. Petersburg geboren [1962] en sinds enkele jaren woont en werkt hij in New York. Hij is een fotograaf die met statief en Hasselblad de straat afstruint. Daarmee onderscheidt hij zich al in de eerste plaats. Maar nog meer vallen zijn omfloerste, picturale beelden op. Beelden die een romantische sfeer uitstralen en die de stad een 'vloeiende' indruk (fluidum) geven. In mijn workshops noem ik hem ook wel de poëet onder de straatfotografen. Een fotograaf die de stad en het straatleven niet vastlegt maar beschouwt. Bij Leveckis foto's op de vorige pagina's gaat het om een dramatische, duistere, harde sfeer. Bij Titarenko daarentegen gaat het om het verglijden van de tijd door een stad die nauwelijks verandert. Van zijn foto's wordt wel beweerd dat hij de tijd als een extra dimensie toevoegt. De lange sluitertijden is niet de enige oorzaak van het poëtische karakter van zijn werk. Ook de grijze toon in zijn werk, de ingehouden contrasten, ja zelfs de 'pseudo solarisatie' waardoor de grenslijnen tussen donker en licht nog rafeliger worden, dragen daartoe bij.

INSPIRATIE

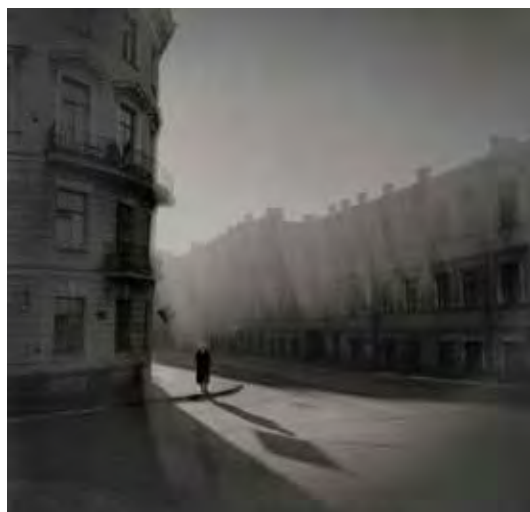
Wie in een filmpje kennis wil maken kan op zijn site terecht of op <http://www.youtube.com/watch?v=zMxOqvIBaDU>

Kijk ook op zijn website <http://www.alexeytitarenko.com/>

BEKENDE EN MINDER BEKENDE FOTOGRAFEN

ALEXEY TITARENKO

STRAATFOTOGRAFIE

BAS LOSEKOOT

BAS LOSEKOOT

Bas Losekoot [Amsterdam 1979] begon in 2007 met zijn Urban Millenium Project. In dat jaar leefde er meer mensen in steden dan op het platteland; meer dan 3 miljard mensen op 3% van de aarde. Het idee dat steeds meer mensen hun streek verlieten en naar de miljoenensteden trokken, intrigeerde hem zo dat hij besloot acht grote wereldsteden in beeld te gaan brengen; de hectiek in die steden, individualiteit versus gemeenschap en de verschillen of juist de overeenkomsten tussen de verschillende steden. De eerste stad was New York, inmiddels heeft Bas Losekoot ook Mumbai, Seoul en Sao Paulo gefotografeerd.

Hij onderzocht de ruimte die mensen in de grote stad hebben en elkaar geven.

Hij gaat daarvoor jaarlijks ongeveer één maand naar zo'n wereldstad en fotografeert dagelijks op een drie tot vier plekken gedurende een aantal uren. Op die locaties plaatst hij flitsers als extra lichtpunten. Vaak beperkt hij zich tot één flitser maar twee of drie komt ook wel voor. Volgens Losekoot verhoogt dat de dramatiek in de alledaagse situaties. Je krijgt door het extra licht ook een soort van hyperrealistische sfeer. Het straatbeeld begint op een filmlocatie te lijken en daarmee verveemden de beelden en is er sprake van een zekere fictie in de gebeurtenissen. Bovendien kan hij daarmee de straat 'bevroren' en de situaties vastleggen in een 'split of a second'. In zijn foto's kun je zien dat hij steeds op zoek is naar een speciaal moment. Soms is dat een drukke setting met veel mensen maar er zijn ook situaties dat er slechts enkele personen in beeld zijn. Steeds op zoek naar een moment dat er iets bijzonders aan de hand is, een voorval of een, in visueel opzicht, apart moment.

De steden die Losekoot in de komende paar jaar nog gaat fotograferen zijn Shanghai, Tokio, Mexico City en Londen. Hij wil in 2015 een boek over zijn project Urban Millennium maken.

Kijk eens op zijn website:
<http://www.baslosekoot.com/>

STRAATFOTOGRAFIE

ER ZIJN ER NATUURLIJK NOG VEEL MEER

In dit boekje zijn 14 professionele straatfotografen voorgesteld met hun werk. Niet alleen ter inspiratie maar juist om te laten zien dat er niet één soort straatfotografie is. Elke fotograaf kijkt op een bepaalde manier naar wat zich op 'straat' afspeelt. Zowel visueel als inhoudelijk. De inhoud is datgene wat de fotograaf wil laten zien, wil vertellen. De vorm ondersteunt het verhaal en afhankelijk van de inhoud zal de fotograaf een bepaalde 'vormgeving' kiezen. Met andere woorden de keuze voor het wat [zijn onderwerp] en het hoe [de beeldtaal] bepaalt uiteindelijk de kracht en betekenis van zijn foto's.

De ene fotograaf richt zich op toevallige min of meer grappige gebeurtenissen, een ander wil juist het 'echte' leven weergeven met meer feitelijke foto's en weer een ander wil beroeren met meer beschouwende filosofisch getinte foto's. Je hebt ook gezien dat er fotografen zijn die een sterk expressieve manier van werken hebben. Zij willen hun gevoel en idee over de wereld overbrengen.

Als je wat langer op straat fotografeert, zal je waarschijnlijk ook een meer eigen handschrift ontwikkelen en je onderwerpen een meer samenhangend geheel gaan vormen tot een bepaalde thematiek.

De stroom aan professionele fotografen en vrije autonome fotografen die zich op het leven van alledag richten zal niet ophouden omdat het leven verandert en de moeite meer dan waard is om dat te documenteren.

Nick Turpin

<http://nickturpin.com/>

Alex Webb

<http://www.youtube.com/watch?v=Zg4Wpd6cDwE>

Eric Kim

<http://erickimphotography.com/>

BEKENDE EN MINDER BEKENDE FOTOGRAFEN

NU HOUDEN WE HET EVEN VOOR GEZIEN

Willem Wernsen

<http://www.willemwernsen.com/>

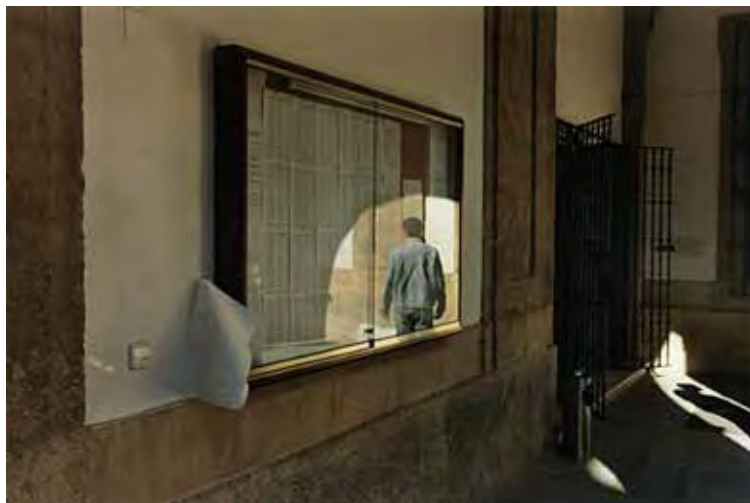
Martin Parr

<http://www.youtube.com/watch?v=dDlnjtVGLOo>

Siegfried Hansen

<http://www.street-photography-hamburg.siegfried-hansen.de/>

Gus Powell

<http://www.guspowell.com/>

Tips straatfotografie

Elke tip is niet de beste tip. De omstandigheden zijn soms zo dat de ene tip niet zo geweldig is en een andere veel beter zou zijn.

Zo is de tip 'maak (oog)contact en glimlach' minder geslaagd als je de camera bijna in het gezicht van dat mooie meisje duwt. Is het niet dat je een klap voor je kop krijgt van haar dan is het wel van die breed geschouderde vriend naast haar. Dus, zie de tips relatief.

- **maak je onzichtbaar, ga op in het 'straatleven'**
- **maak (oog) contact, glimlach,**
- **maak lol, geen ruzie**
- **ben betrokken, laat je zien als nodig**
- **heb RESPECT voor de ander!!**
- **delete de opname als er om gevraagd wordt**
- **geef een kaartje met je email adres en stuur de foto als er later via de mail om gevraagd wordt**
- **doe drie stappen voorwaarts**
- **wacht niet, schiet, schiet en nog eens, nog eens, nog eens**
- **fotografeer een dag op je kortste focus instelafstand ... bijv het 0,7 meter project**
- **ga niet zoomen als een gek, loop, beweeg, dans en laat je (vaste) objectief zitten**
- **zoek bepaalde plekken op waar hét gebeurt waarnaar jij op zoek bent**
- **ga met een vriend of vriendin, loop elkaar niet voor de voeten, doe je eigen ding maar ben wel in elkaars buurt**
- **geniet van de flow**
- **ook jij hebt geluk, geloof me maar**
- **loop langzaam**
- **maak contact met vreemden**
- **kijk met enige gulzigheid**
- **let op het licht**
- **schiet vaak en ga nog een keer terug naar dezelfde locatie én schiet weer**
- **laat je emoties spreken**
- **wil niet middelmatig zijn, ben creatief, gewiekst en geef je voor meer dan 100%**
- **sta niet stil, beweeg, loop (langzaam en soms snel als het moet)**
- **maak je scene eenvoudiger als dat kan (door kaderen, dichterbij gaan, etc)**
- **maak meerdere beelden van hetzelfde voorval of tafereel**

Oefeningen

Hiernaast heb ik een aantal opdrachten staan voor de beginnende of gevorderde beginnende straatfotograaf. Nogmaals ga met een vriend of vriendin en ga niet meteen in de meest ongunstige buurt aan de slag. Een evenement of plekken waar toeristen zijn, is een aardig begin. Ook een stationshal (let op semi-publiek) kun je meestal prima fotograferen. Maar ja, daar is het licht soms wel weer wat lastiger.

Als je een middag gefotografeerd hebt moet je het zeker niet gek vinden als je 200 foto's hebt gemaakt. Je weet, aarzelen betekent zeer waarschijnlijk dat je de foto zeker niet hebt. En als je een stuk of 10 foto's heb waarover je tevreden bent is dat een mooi resultaat! En één daarvan voor op een expositie, helemaal top! Ben ook tevreden met een klein succes! Bedenk dat alle voorbeeld fotografen in dit boek hun leven lang al op straat werken en dan vaak ook niet met meer thuiskomen! En het allerbelangrijkste dat ik je kan wensen is wel het plezier en de ervaringen als straatfotograaf!

Als je al veel ervaring hebt in straatfotografie zijn deze oefeningen misschien minder geschikt en kun je wellicht beter nadenken over welke foto's je graag zou gaan maken. Welke fotograaf of welke foto's in dit boekje spreken je erg aan en waarom. Wat heeft dat met jouw fotografie van doen. Maak eens een plannetje voor een middag werken in een middelgrote of grote stad. Kies enkele specifieke onderwerpen en ga daarmee aan de slag.

Veel succes en als je nog eens vragen hebt kun je me gerust mailen (info@fotopetervantuijl.nl)

A. Straatportret [gevraagde portret]

Spreek iemand aan en vraag of je een portret mag maken.

Vraag of ze niet willen lachen, of juist wel willen lachen of (dus regisseer enigszins, afhankelijk van wat je bedoeling is).

Het portret maken moet redelijk snel gebeuren (binnen een paar minuten ben je zeker weer weg).

Maak 2 à 3 van dergelijke straatportretten op een middag.

B. De situatie [geobserveerd]

Er gebeuren veel dingen in de straat, soms is het een interactie tussen mens en zijn omgeving of tussen mensen onderling. Bijvoorbeeld een hangerig meisje in een bushokje dat het wachten al lang beu is of de twee mensen die duidelijk een relatie samen hebben en bij een winkeltalage staan te kijken naar Het gaat dus niet zozeer om het individu sec als wel de geobserveerde situatie in de "straat" (neem de straat als een ruim begrip).

Maak twee tot drie van dergelijke situaties. Als het kan bij elke situatie een stuk of vijf/zes foto's maken.

C. de toevallige straatscene

[uit de "heup" gefotografeerd]

Zoek een geschikte locatie (waar interessante dingen gebeuren). Schiet een aantal foto's in deze buurt (ben niet te krenterig, 20 tot 30 foto's mag best, later zoek je de beste uit). Let op scherpte en lichtmeting (denk aan de theorie van de techniek elders in dit boekje). Maak op die manier op twee à drie plaatsen toevallige straatscenes.

www.fotopetervantuijl.nl
info@fotopetervantuijl.nl

peter van tuijl (eindhoven, 1947)
freelance fotograaf, bmk

speciaal aandachtsveld: portret, daily-life en reportage
lid en coördinator van de landelijke gespreksgroep bmk
lid van de landelijke gespreksgroep journalistiek
maakt deel uit van het oostgeldeners fotografen collectief
maakt deel uit van het fotografencollectief F10
auteur van Fotografische Fragmenten (2010)
schrijft regelmatig in het blad Fotografie
redactielid van IN BEELD, het magazine van de Fotobond
lid van de taakgroep opleidingen en sprekers van de Fotobond
geeft lezingen en workshops over diverse fotografische thema's
begeleidt fotogroepen als mentor

